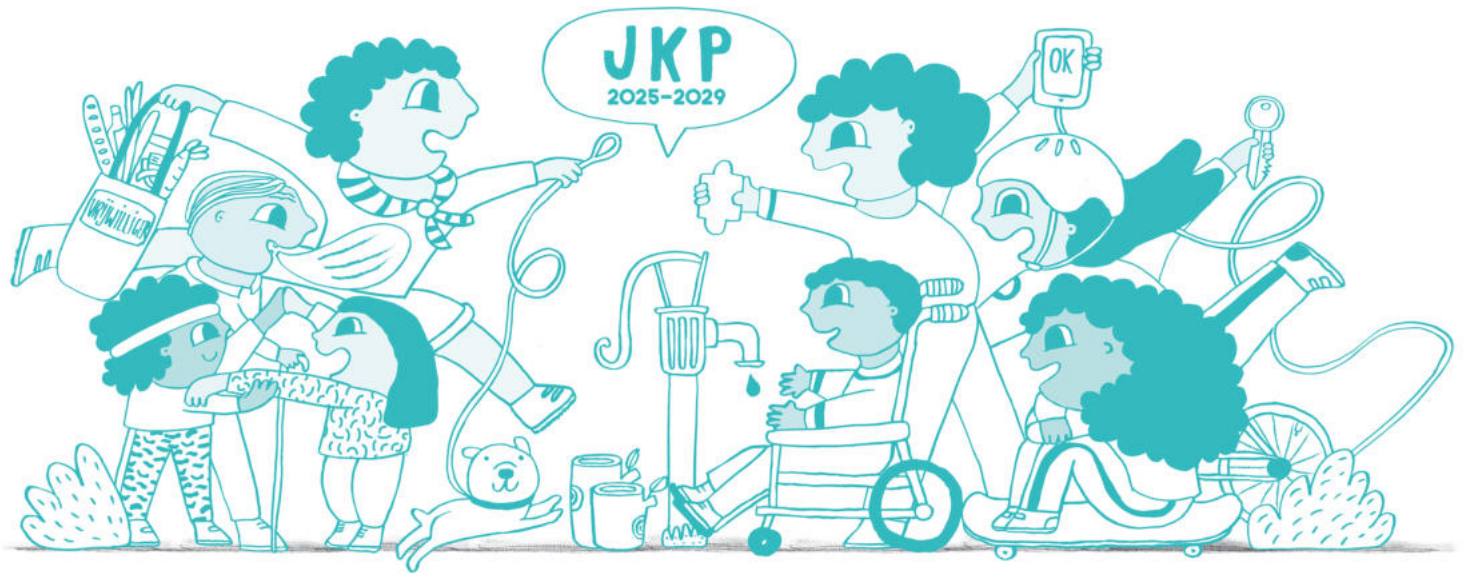

Vlaanderen
is jeugd

JEUGD- EN KINDERRECHTENBELEIDSPLAN

2025-2029

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

www.vlaanderen.be/cjm

Actie 3. Methodieken voor een groeiversterkend, pestvrij school- en vrijetijdsklimaat	22
Actie 4. Participatietraject digitaal welzijn bij kinderen en jongeren	24
Actie 5. Samenwerking jeugdwerk en jeugdhulp	25
Actie 6. Samenwerking OverKop en jeugdwerk	27
Actie 7. (Boven)lokale netwerken van jeugdwerk- en jeugdhulpactoren	28
Actie 8. Deskundigheidsbevordering inzake pesten en integriteitsschendingen	30
Actie 9. Sensibiliseren over hulpvragen	31
Actie 10. Handvatten voor digitale weerbaarheid	32
Actie 11. Suïcidepreventie	34
4 Prioriteitenplan 'Ruimte om jong te zijn'	35
4.1 Situering	35
4.2 Doelstellingen 'Ruimte om jong te zijn'	37
4.3 Acties 'Ruimte om jong te zijn'	38
Actie 1. De stem van kinderen en jongeren	38
Actie 2. Meer buiten spelen en hangen	40
Actie 3. Kennis en expertise delen en verankeren	41
Actie 4. Oproep ondersteuning lokale besturen	42
Actie 5. Gezonde leefomgeving voor jonge kinderen	44
Actie 6. Engagement, actorschap en ondernemerschap rond klimaat	46
Actie 7. Veilig fiets- en openbaarvervoernetwerk	47
Actie 8. Versterken van kansen, vaardigheden, kennis, inzichten en bewustzijn	49
Actie 9. Proeftuinen inclusieve speel-, hang- en ontmoetingsruimte	50
5 Prioriteitenplan 'De weg naar volwassenheid'	51
5.1 Situering	51
5.2 Doelstellingen 'De weg naar volwassenheid'	53
5.3 Acties 'De weg naar volwassenheid'	54
Actie 1. Participatietraject jongeren in een transitieleeftijd	54
Actie 2. Toegankelijke jeuginformatie voor jongeren in een transitieleeftijd	55
Actie 3. Geïntegreerde netwerken met een jeugdperspectief	56
Actie 4. Monitoring en evaluatie van de wachttijd voor sociale huurwoningen	57

11.2	Directe participatie met kinderen en jongeren	98
11.2.1	Aan de slag met de participatiecirkel	98
11.2.2	Vijf stappen en hun reflectievragen	99
11.3	De stem van kinderen en jongeren	110
11.3.1	Goed in je vel	110
11.3.2	Ruimte om jong te zijn	112
11.3.3	De weg naar volwassenheid	114
11.3.4	Samenleven in solidariteit	117

Sinds 2018 verbindt het JKP Vlaanderen tot concrete, haalbare en realiseerbare acties die een waarneembare impact hebben op het leven van alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen en Brussel. Met het Jeugddecree van 23 november 2023 wordt de link met het sectorale beleid versterkt. Zo legt het Jeugddecree een raamwerk vast dat alle elementen bevat om van het JKP een effectief beleidsinstrument te maken op kruispunten tussen verschillende levensdomeinen en in verbinding met het jeugdwerk.

1.1.3 Complementair aan andere beleidsplannen

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan is een van de transversale plannen van de Vlaamse Regering. Een transversaal beleids- of actieplan heeft betrekking op maatschappelijke beleidsthema's over bevoegdheden en beleidsvelden heen. Denk aan het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan, het Geïntegreerd actieplan horizontaal integratiebeleid, het actieplan Mediawijsheid, het actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld ...

Belangrijk bij de opmaak, uitvoering en evaluatie van die plannen is dat er versterkend gewerkt wordt ten aanzien van elkaar, en overlap wordt vermeden. De plannen moeten daarnaast impact kunnen realiseren boven op regulier beleid. Daarom wordt er in functie van die plannen afgestemd op verschillende niveaus. Dat geldt zowel voor Vlaamse plannen met een decretale basis als (nieuwe) beleidsinitiatieven op Vlaams, federaal of Europees niveau. Zo wordt ook afgestemd met de beleidsplannen van Brussel, de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en de taalplannen ter bevordering van het Nederlands van de Vlaamse Regering. Op die manier zorgen we samen voor een geïntegreerd beleid.

1.2 DECRETAAL KADER

Het JKP kent een decretale grondslag in artikel 4 van het Jeugddecree. Volgens dat decreet selecteert de Vlaamse Regering binnen een half jaar na het begin van de regeerperiode op basis van een omgevingsanalyse minimaal 3 en maximaal 5 prioritaire, transversale doelstellingen voor kinderen en jongeren. Uiterlijk een jaar na het begin van elke regeerperiode legt de Vlaamse Regering een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan voor aan het Vlaams Parlement.

Het decreet bepaalt dat de Vlaamse Regering met het JKP uitvoering geeft aan 4 beleidsdoelstellingen:

- gelijke kansen creëren en borgen voor alle kinderen en jongeren
- brede ontwikkelingskansen creëren en borgen voor kinderen en jongeren
- digitale, fysieke en mentale ruimte creëren voor kinderen en jongeren
- de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving verhogen.

Daarnaast geeft het JKP aan hoe de Vlaamse Regering invulling geeft aan kinderrechten en in het bijzonder aan de slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties (VN).

- De weg naar volwassenheid.

De selectie van die prioriteiten werd ter advies voorgelegd aan de Vlaamse Jeugdraad, het Kinderrechtencommissariaat en de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC). Na die adviezen werden de 4 gekozen prioritaire, transversale doelstellingen op 28 maart 2025 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Na de formele beslissing van de Vlaamse Regering werd per prioriteit een werkgroep opgericht waarin aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid en/of experts uit de verschillende beleidsdomeinen, jeugdwerk- en middenveldactoren, onderzoekers en lokale besturen zetelden. Het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid bewaakte het geheel en heeft de opdracht om het JKP mee vorm te geven, uit te voeren en bij te sturen.

Ook kinderen en jongeren werden rechtstreeks betrokken in de opmaak van het JKP. Dat gebeurde in samenwerking met Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). Op basis van de participatiecirkel ontwikkelden zij een methodiek om gesprekken met groepen kinderen en jongeren te faciliteren. Omdat het JKP vertrekt vanuit een kinderrechtenreflex ligt de focus sterk op het realiseren van de rechten van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties.

Daarom kregen ondervertegenwoordigde of ‘weinig gehoorde’ kinderen en jongeren prioriteit bij de selectie van de doelgroepen.

De volgende doelgroepen en organisaties werden betrokken in het traject:

Doelgroep	Partnerorganisatie	Deelnemers en leeftijden
(Chronisch) zieke jongeren	> Zeepreventorium (De Haan)	10 deelnemers, leeftijd 17-18
(Niet-begeleide) minderjarigen en jongeren	> Fedasil-opvangcentrum (Kapellen)	7 deelnemers, leeftijd 15-19
Kinderen en jongeren in/uit de jeugdhulp	> Cachet (Brussel)	6 deelnemers, leeftijd 16-25
Kinderen en jongeren in dak- en thuisloze situaties	> Betonne Jeugd (Deurne)	10 deelnemers, leeftijd 17-30
Kinderen en jongeren die zich identificeren met lgbti+, kruispunt buitenlandse herkomst	> Wel Jong (Antwerpen)	5 deelnemers, leeftijd 21-28
Jonge kinderen: 3de kleuterklas en 3de leerjaar	> Basisschool De Panda (Gent)	15 deelnemers, leeftijd 5-6 en 21 deelnemers, leeftijd 8-9

geïntegreerde visie van jeugd- en kinderrechtenbeleid breed uit. De impact, de beleidsparticipatie en het transversale karakter van het JKP maken het een goed voorbeeld op internationale fora.

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, samen met de aanvullende protocollen en de algemene commentaren, vormen het wettelijke en ethische kader voor het JKP. Dat wil zeggen dat we het begrip van kinderrechten zoals die zijn vastgelegd in het verdrag hanteren als uitgangspunt en grondslag voor het Vlaamse beleid. Bij alle acties vertrekken we vanuit een kinderrechtenperspectief en -cultuur, en zetten we de bescherming en empowerment van kinderen en jongeren centraal. Het JKP weerspiegelt ook de eenheid en ondeelbaarheid van de kinderrechten in het verdrag.

Naast het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, is het JKP ingebed in tal van Europese en internationale beleidskaders. Voor het JKP gaat het voornamelijk om:

- op het niveau van de Verenigde Naties:
 - o de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind (2019)
 - o de VN-agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling (SDG's)
 - o de VN-jeugdstrategie 'Youth2030'
- op het niveau van de Raad van Europa:
 - o de strategie voor de rechten van het kind (2022-2027)
 - o de strategie voor de jeugdsector 2030
- op het niveau van de Europese Unie:
 - o de EU-strategie voor de rechten van het kind
 - o de Europese kindgarantie
 - o de Europese strategie voor een beter internet voor kinderen 'BIK+'
 - o de EU-jeugdstrategie (2019-2027) en de bijbehorende Europese jeugddoelen
 - o de Europese jeugdwerkagenda
 - o de Europese Jongerengarantie
 - o en de Europese Green Deal.

Die beleidskaders kennen een verdere concretisering in verschillende Europese en internationale aanbevelingen en resoluties. In de prioriteitenplannen hieronder worden de aanbevelingen, waar relevant, gekoppeld aan de specifieke JKP-acties. Zo wordt concreet aangegeven hoe het JKP mee uitvoering geeft aan deze kaders en een belangrijk antwoord biedt op de prioritaire noden en uitdagingen in een internationale en Europese context.

1.4.3. Lokale besturen

Lokale besturen zijn cruciale actoren in het realiseren van een krachtig jeugd- en kinderrechtenbeleid op lokaal niveau. Met 'lokale besturen' worden de Vlaamse en Brusselse gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie bedoeld. Ze fungeren als vindplaatsen van expertise en nabijheid, met een unieke voeling voor de leefwereld van kinderen en jongeren. Hun lokale autonomie en regierol worden hierin ten volle erkend. Het JKP fungeert als inspiratiekader en hefboom waarbij lokale besturen via onder andere

2.2 DOELGROEPEN

Binnen het JKP streven we naar beleid dat maximaal inclusief is en specifiek waar nodig. We zetten in op een samenleving die inclusief en toegankelijk is voor alle kinderen en jongeren, waar iedereen zich goed kan voelen, zich ten volle kan ontplooiën en niet gehinderd wordt door vooroordelen of andere drempels. We bouwen verder aan de nodige voorwaarden opdat iedereen volwaardig kan participeren aan de Vlaamse samenleving. Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid erkent tegelijk dat gelijkheid niet altijd betekent dat ieder kind en iedere jongere dezelfde vorm of mate van ondersteuning nodig heeft. Bepaalde groepen ervaren meer drempels. We hebben daarom specifieke aandacht voor verschillende doelgroepen zoals gedefinieerd in de bijlage van dit plan.

2.3 TIMING

De 4 prioriteitenplannen worden uitgevoerd in de periode van 2025-2029. Elk jaar wordt een prioriteit in de kijker gezet waaraan een projectoproep gekoppeld wordt.

- 2026 - Goed in je vel
- 2027 - Ruimte om jong te zijn
- 2028 - De weg naar volwassenheid
- 2029 - Samenleven in solidariteit

De acties in de prioriteitenplannen worden, waar mogelijk, chronologisch weergegeven. Over de acties en de projectoproepen wordt gecommuniceerd via de kanalen van het Departement Cultuur, Jeugd en Media.

2.4 BUDGET

Budgetten worden geconcretiseerd via de BBT's bij de jaarlijkse uitrol van de acties, verspreid over de legislatuur en onder de verantwoordelijkheid van de respectievelijk betrokken vakministers. Als coördinerend minister voorziet de minister van Jeugd jaarlijks een bedrag ter uitvoering van het JKP in de begroting Jeugd.

Elke budgettaire beslissing die gedurende de uitvoering genomen wordt, zal het voorwerp uitmaken van de gebruikelijke procedures.

3 PRIORITEITENPLAN 'GOED IN JE VEL'

3.1 SITUERING

Met de prioriteit 'Goed in je vel' gaan we de komende jaren volop voor het verhogen van het **mentaal welzijn** van kinderen en jongeren. We zetten in op 3 pijlers: **een doorgedreven aanpak van pesten, het vragen van hulp vergemakkelijken, en het digitale welzijn vergroten.**

Kinderen en jongeren moeten zich goed in hun vel kunnen voelen en het gevoel hebben dat ze hun plekje in de wereld hebben, tot rust kunnen komen, eropuit kunnen trekken, in verbinding staan met de mensen rondom hen, de kansen in het leven kunnen grijpen, en de vele uitdagingen die op hun pad komen het hoofd kunnen bieden. Dat vraagt een groeiversterkende, gezonde en veilige omgeving, zowel online als offline, een sterke mentale weerbaarheid, een goede ondersteuning en begeleiding, en een warme toeleiding naar passende hulp.

Kinderen en jongeren hebben recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen (art. 24 VRK). Het Kinderrechtencomité uitte zich bezorgd over het groeiende aantal kinderen en jongeren met psychische problemen, zoals stress, en over de hoge zelfmoordcijfers bij kinderen en jongeren. Ook de coronapandemie heeft een enorme impact gehad op het fysieke en mentale welbevinden van kinderen en jongeren (Omgevingsanalyse, 2024). Daarvan zijn de gevolgen vandaag nog steeds merkbaar. Daarnaast ervaren kinderen en jongeren vandaag een hoop meer stress, angst, eenzaamheid en prestatiedruk dan vroeger. Investeren in een breed scala aan preventieve en *outreachinge* programma's die gezonde copingmechanismen bevorderen en (psychische) veerkracht bij kinderen en jongeren versterken, is daarom noodzakelijk. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor de positieve impact die onder meer de jeugd-, cultuur-, sport- en mediasectoren kunnen hebben op het welzijn van kinderen en jongeren.

Kinderen en jongeren moeten worden beschermd in hun integriteit – moreel, lichamelijk, geestelijk én seksueel. Integriteit is dan ook een breed begrip. Binnen het jeugdwerk wordt een opdeling gemaakt in 4 subthema's: seksueel grensoverschrijdend gedrag, (cyber)pesten, agressie en discriminatie. Het is een thema dat aanwezig is in verschillende sectoren en waar iedereen een steentje moet aan bijdragen. Een geïntegreerd integriteitsbeleid is dan ook essentieel. Zowel preventie- (voorkomen van grensoverschrijdende zaken bij risicovolle situaties) als reactiebeleid (goed kunnen reageren bij een integriteitsschending) zijn daarbij cruciaal. Daarom is het belangrijk om in te zetten op vorming over integriteit, seksueel grensoverschrijdend gedrag, (cyber)pesten, complexe trauma's en maatschappelijke en culturele stigma's bij begeleiders van kinderen en jongeren. Dat kunnen jeugdwerkers zijn, maar ook leerkrachten en andere actoren die een rol spelen in de leefwereld van kinderen en jongeren. Op die manier kunnen ook zij sneller ingrijpen, doorverwijzen enzovoort.

1 op de 5 Vlaamse jongeren gaf in 2022 aan gepest te zijn (Omgevingsanalyse, 2024). Bijna 1 op de 8 was het slachtoffer van cyberpesten. Dat probleem is het grootst bij de 11- tot 12-jarigen: daar geeft 1 op de 3 aan gepest te zijn in de voorbije maanden. De cijfers met betrekking tot pesten zijn gestegen sinds 2018. Vooral cyberpesten neemt toe (van 7,7% in 2018 naar 12,3% in 2022) (HBSC, 2023).

De **minister van Jeugd** en de **minister van Welzijn** zorgen ervoor dat kinderen en jongeren zich goed in hun vel voelen en zetten daarop in via 3 doelstellingen. De eerste doelstelling focust op **een preventieve en effectieve aanpak van pesten die kadert binnen een breed integriteitsbeleid**. We zorgen voor een goede ondersteuning van de zorgfiguren van kinderen en jongeren in het uitbouwen van een groeiversterkend, pestvrij school- en vrijetijdsklimaat. We versterken de sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren. We bundelen, verspreiden en ontwikkelen methodieken om pesten te stoppen. Op (boven)lokaal niveau stimuleren we een geïntegreerde aanpak van pesten en integriteit.

Binnen een tweede doelstelling willen we **het voor kinderen en jongeren makkelijker maken om hulp te vragen**. Daarom maken we het hulpaanbod beter bekend, verlagen we drempels en zorgen we voor een warme toeleiding naar passende hulp. Denk aan sensibiliseringscampagnes die het stigma rond hulp zoeken wegnemen, proeftuinen rond digitale toeleiding naar hulp, en een projectoproep over sociaal-emotionele vaardigheden. We bouwen ook stevige bruggen tussen jeugdwerk en jeugdhulp via samenwerkingen en (boven)lokale netwerken.

Een derde doelstelling focust op het **verhogen van het digitale welzijn van kinderen en jongeren**, door enerzijds hun digitale weerbaarheid en veiligheid te versterken, en anderzijds hen te begeleiden wanneer ze door die online wereld navigeren. We betrekken kinderen en jongeren in het beleid via een participatietraject, we geven hen handvatten voor digitale weerbaarheid en hebben specifieke aandacht voor suïcidepreventie.

////////////////////////////////////

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Media minister van Onderwijs minister van Cultuur minister van Sport
Timing	2026-2028
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken 3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams

Actie 2. Harmony-project

We wisselen goede praktijken over mentaal welzijn bij kinderen en jongeren uit met partners in andere Europese regio's binnen het Harmony-project.

Met de deelname van Vlaanderen als regio aan het Interreg-project 'Harmony' willen we de interdisciplinaire en domeinoverschrijdende samenwerking binnen het Vlaamse Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan versterken voor het welzijn en de geestelijke gezondheid van kinderen en jongeren onder de 30 jaar in Vlaanderen en Brussel. Door interregionale uitwisseling, expertisedeling en door van andere praktijken te leren, streven we ernaar om bruggen te slaan tussen sectoren. Experts, actoren uit het jeugdwerk en de intermediaire organisaties voor jeugd, aanspreekpunten voor jeugd- en kinderrechtenbeleid, partnerorganisaties geestelijke gezondheidszorg en onderzoekers zullen als stakeholders structureel betrokken worden bij de uitvoering van dit project.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, die lidstaten vraagt om samen te werken en te coördineren tussen alle betrokken beleidsdomeinen en in alle sectoren op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau. Goede praktijken uitwisselen tussen lidstaten wordt aangemoedigd. In de conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie wordt eveneens gevraagd om een sectoroverschrijdende aanpak te promoten. Ook de aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa (2009) over geïntegreerde nationale strategieën ter bescherming van kinderen tegen geweld wijst op het belang van transversale samenwerking en afstemming.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Welzijn minister van Cultuur
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken 3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams, Europees

Actie 3. Methodieken voor een groeiversterkend, pestvrij school- en vrijetijdsklimaat

We bundelen, verspreiden en ontwikkelen methodieken voor een pestvrije omgeving, gekaderd binnen een breed integriteitsbeleid.

Met deze actie willen we groeiversterkende, gezonde en veilige omgevingen creëren voor kinderen en jongeren. We zetten in op kwalitatieve methodieken die pesten voorkomen en bestrijden en de integriteit beschermen. Enerzijds zorgen we voor een sectoroverschrijdende bekendmaking en verspreiding van bestaande initiatieven, anderzijds werken we hiaten weg door nieuwe methodieken te ontwikkelen. Via een gezamenlijke aanpak wordt expertise van partners die werken rond jeugd, welzijn, preventie en onderwijs gebundeld in functie van de ontwikkeling en verspreiding van methodieken.

Vandaag bestaan er al heel wat methodieken die direct of indirect (cyber)pesten willen voorkomen en de integriteit beschermen, bijvoorbeeld door sociale vaardigheden te versterken en weerbaarheid te bevorderen. Die worden vaak afzonderlijk ontwikkeld en aangeboden door verschillende partners die werken rond jeugd, welzijn, onderwijs en preventie, elk met hun eigen accenten en doelen. Daardoor komen ze gefragmenteerd bij scholen terecht, wat de samenhang en werkbaarheid op het terrein belemmert. Met deze actie zorgen we ervoor dat we die fragmentatie overstijgen, door de waardevolle initiatieven te bundelen en sectoroverschrijdend bekend te maken, en door de initiatieven te kaderen binnen een breed integriteitsbeleid.

Samen met partners zoals het Netwerk Kies Kleur tegen Pesten en organisaties binnen het preventieve gezondheidsbeleid verankeren we voordien opgezette initiatieven, tools en samenwerkingen. Daarenboven gaan we op zoek naar hiaten in het aanbod – zowel gericht op kinderen en jongeren die gepest worden, pestgedrag vertonen als op omstaanders – en ontwikkelen we gezamenlijk waar nog nood aan is.

We zorgen ervoor dat we die inspanningen stroomlijnen en sectoroverschrijdend bekendmaken en implementeren. We besteden daarbij ook aandacht aan de doorstroom en doorvertaling van methodieken en tools naar het (boven)lokale niveau. We zorgen voor maximale afstemming met het traject rond de opmaak en uitwerking van het kaderdecreet integriteit.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwingen 38 en 39 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die bezorgdheid uiten over de alomtegenwoordigheid van pesten en geweld op school en vragen om maatregelen ter bestrijding van (cyber)pesten, waaronder preventie, opsporing, empowerment van kinderen en professionals, en interventieprotocollen. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderscherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om in te zetten op maatregelen die ervoor zorgen dat kinderen online veilig zijn en zich online veilig voelen, waaronder bewustmaking en opleiding van relevante deskundigen. De lidstaten wordt aanbevolen om pesten te voorkomen en kinderen te beschermen tegen pesten, met inbegrip van cyberpesten, door middel van uitgebreide plannen ter bestrijding van pesten. De aanbeveling van het Comité

van Ministers van de Raad van Europa (2009) over geïntegreerde nationale strategieën ter bescherming van kinderen tegen geweld, wijst op het belang van transversale samenwerking en afstemming.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn minister van Onderwijs
In samenwerking met	minister van Media minister van Sport minister van Cultuur minister van Gelijke Kansen minister van Integratie en Inburgering
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Ruimte om jong te zijn Samenleven in solidariteit

Actie 4. Participatietraject digitaal welzijn bij kinderen en jongeren

We starten een participatietraject ‘digitaal welzijn’ op rond het welbevinden en de noden van kinderen en jongeren in de digitale leefwereld.

De leefwereld van kinderen en jongeren speelt zich voor een groot deel online af. Zoals de Kinderrechtencoalitie in een recent standpunt schreef, zijn sociale media niet meer weg te denken uit het leven van kinderen en jongeren, maar rijzen er tegelijkertijd ook steeds meer vragen naar de veiligheid van die digitale leefwereld. Het ontwerp van veel platformen is erop gericht kinderen zo lang mogelijk aan hun scherm gekluisterd te houden, ze komen er voortdurend in aanraking met ongepaste inhoud, en steeds jongere kinderen worden het slachtoffer van online *grooming*. Voor dat standpunt zocht de Kinderrechtencoalitie feedback bij kinderen en jongeren.

Het participatietraject rond digitaal welzijn bij kinderen en jongeren kan dus verder werken op de noden en bezorgdheden die onder andere in dit traject geuit werden. We hebben oog voor de positieve effecten en impact van social media, de mogelijke gevaren, en de digitale kloof. De uitkomsten van het traject voeden mee het Vlaamse beleid. Daarnaast zal dit participatietraject optimaal afgestemd worden op het Vlaams Actieplan Digitale en Mediawijsheid en met het traject van de Vlaamse Jeugdtraad.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, die lidstaten oproept om mechanismen te voorzien die kinderen in staat stellen hun mening te geven over aangelegenheden die hen aangaan. Lidstaten moeten bovendien inzetten op maatregelen die ervoor zorgen dat kinderen online veilig zijn en zich online veilig voelen. De aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa (2018) inzake richtlijnen voor de eerbiediging, bescherming en naleving van de rechten van het kind in de digitale omgeving benadrukt eveneens het recht om te worden gehoord.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Media minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Gelijke Kansen minister van Onderwijs
Timing	2026-2027
Doelstellingen	3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams

////////////////////////////////////

Actie 5. Samenwerking jeugdwerk en jeugdhulp

We bouwen bruggen tussen het jeugdwerk en de jeugdhulp door een sterke samenwerking.

Een sterke samenwerking tussen jeugdwerk en jeugdhulp is essentieel om de vrije tijd van kinderen en jongeren in jeugdhulpvoorzieningen te versterken. Vrije tijd is niet alleen ontspanning, maar ook een belangrijke hefboom voor welzijn, ontwikkeling en sociale verbinding. Toch blijkt uit het onderzoek van AP Hogeschool dat kinderen en jongeren in de jeugdhulp vaak minder toegang hebben tot een kwaliteitsvol vrijetijdsaanbod. Ze botsen op drempels zoals beperkte autonomie, financiële barrières en een aanbod dat onvoldoende aansluit bij hun leefwereld (Claessens, K. & Sebrechts, L., 2024).

De trajecten ‘Maak tijd vrij’ en ‘Maak samen tijd vrij’ tonen aan dat samenwerking tussen jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsactoren niet alleen wenselijk, maar ook haalbaar is wanneer er wordt ingezet op gedeelde visie, wederzijds begrip en structurele ondersteuning. Professionals in de jeugdhulp ervaren bovendien toenemende druk door complexe problematieken zoals trauma en agressie. Meer verbinding met het jeugdwerk kan hen ondersteunen en bijdragen aan een meer open, minder geïsoleerde leefomgeving voor jongeren.

Jeugdhulpverleners moeten beter wegwijs raken in het vrijetijdslandschap, terwijl jeugdwerkers inzicht moeten krijgen in de context van jeugdhulp. Lokale besturen kunnen binnen hun autonomie en vanuit hun expertise een sleutelrol spelen, door samenwerking te faciliteren, netwerken te ondersteunen en drempels te verlagen. Door in te zetten op sterke samenwerking creëren we meer kansen voor kinderen en jongeren in de jeugdhulp om hun recht op vrije tijd waar te maken, hun talenten te ontwikkelen en hun welzijn te versterken. We doen dat onder andere door jeugdhulpvoorzieningen samen te brengen rond het thema vrije tijd, en wisselwerking te voorzien tussen jeugdwerk en voorzieningen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 28 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om voldoende ondersteuning van alternatieve zorg en relevante jeugdbeschermingsdiensten. De conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie vragen eveneens om een sectoroverschrijdende aanpak te promoten die onder meer het creëren van een omgeving die het psychologische welzijn van jongeren ondersteunt. Lidstaten dienen het jeugdwerk te ondersteunen zodat zij hun vertrouwens- en informatieverstrekkersrol naar jongeren ten volle kunnen benutten.

Actie 6. Samenwerking OverKop en jeugdwerk

We verbinden OverKop en het jeugdwerk om optimaal tegemoet te komen aan de noden van jongeren.

OverKop breidt verder uit in steden en gemeenten. Er wordt gestreefd naar een duurzame werking met minstens 1 OverKop-huis per eerstelijnszone (ELZ). Die initiatieven willen we sterker verankeren in de lokale context. Daarnaast hoeft OverKop niet alleen beperkt te zijn tot het fysieke OverKop-huis, maar kan het ook vanuit een draaischijffunctie inzetten op laagdrempelige vindplaatsen waarbij een brede netwerkfunctie cruciaal is. OverKop is niet alleen een plek waar je terecht kunt voor een luisterend oor, OverKop creëert ook ruimte om je op een laagdrempelige manier te amuseren, te hangen en anderen te ontmoeten. Het jeugdwerk als partner binnen OverKop kan hier vanuit een preventieve kracht en rijke expertise een cruciale rol in spelen.

Samen met het Agentschap Opgroeien ontwikkelen de OverKop-netwerken een erkennings- en kwaliteitskader. Dat kader en een duidelijke rolverdeling en -erkenning zijn belangrijke randvoorwaarden voor sterke (samen)werkingen. Zo kan er gebouwd worden aan veilige en toegankelijke ontmoetingsplekken. Door de samenwerking tussen OverKop en actoren in het jeugdwerk kunnen drempels effectiever worden weggewerkt. De complementariteit tussen beide sectoren wordt versterkt, wat leidt tot meer openheid, verbondenheid en continuïteit in het aanbod voor jongeren tussen 12 en 25 jaar oud. We voeren een actieonderzoek uit dat de uitdagingen, noden en drempels in kaart brengt. De resultaten worden op een adequate manier ontsloten.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 28 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om voldoende ondersteuning van alternatieve zorg en relevante jeugdbeschermingsdiensten. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenleving voor jongeren roepen lidstaten op om veilige, gastvrije, toegankelijke, emancipatoire fysieke ruimten en diensten te creëren, vrij van maatschappelijke en prestatiedruk en waardeoordelen, waar alle jongeren elkaar kunnen ontmoeten en met elkaar kunnen verbinden. Sectoroverschrijdende partnerschappen dienen bevorderd te worden bij het mainstream maken van jeugdkwesties.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Integratie en Inburgering minister van Jeugd minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel
Timing	2025-2026
Doelstellingen	2: vragen van hulp vergemakkelijken
Niveau	Vlaams, (boven)lokaal
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit De weg naar volwassenheid

Actie 7. (Boven)lokale netwerken van jeugdwerk- en jeugdhulpactoren

We versterken (boven)lokale netwerken waarin jeugdwerk en jeugdhulp structureel met elkaar samenwerken.

We willen de samenwerking tussen jeugdwerk en jeugdhulp op (boven)lokaal niveau verbeteren, zodat ze elkaar beter kunnen ondersteunen bij het werken met kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. Deze actie bouwt voort op de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'Vrije tijd op de brug tussen jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsaanbieders' van AP Hogeschool (2024). Een hiaat dat wordt vastgesteld, is dat jeugdhulp en vrijetijdsaanbieders elkaar onvoldoende kennen. Er zijn weinig duurzame netwerken van die actoren. Het is daarom belangrijk dat er ingezet wordt op ontmoeting. Daarvoor wordt de (boven)lokale context als meest effectief aanzien. De manier waarop die netwerken ingevuld worden, kunnen verschillen van de (boven)lokale realiteit.

(Boven)lokale netwerken waar lokale actoren, jeugdwerkers, jeugdhulpverleners ... elkaar ontmoeten maken ondersteuning laagdrempelig en proactief. Muren tussen sectoren en disciplines worden afgebroken zodat de ondersteuning van kinderen en jongeren effectiever en efficiënter kan verlopen. Daarbij wordt vertrokken van de leefwereld van kinderen en jongeren zelf, waarbij uitgegaan wordt van een preventief voordeel: problemen worden eerder gezien en aangepakt, kinderen en jongeren voelen zich gesteund in hun omgeving en zware trajecten kunnen vaak worden voorkomen. Structurele samenwerking tussen de actoren draagt bij tot de groeikansen van kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat er vertrokken wordt van de (boven)lokale realiteit, waarbij bestaande netwerken aangegrepen kunnen worden zonder de werklast op lokale actoren te vergroten.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 28 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om voldoende ondersteuning van alternatieve zorg en relevante jeugdbeschermingsdiensten. In de conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie wordt eveneens gevraagd om een sectoroverschrijdende aanpak te promoten die onder meer het creëren van een omgeving die het psychologische welzijn van jongeren ondersteunt. Lidstaten dienen het jeugdwerk te ondersteunen zodat zij hun vertrouwens- en informatieverstrekkersrol naar jongeren ten volle kunnen benutten.

Actie 9. Sensibiliseren over hulpvragen

We lanceren sensibiliseringscampagnes gericht aan kinderen en jongeren en aan hun opvoedingsverantwoordelijken om hulpvragen te normaliseren.

We willen via sensibiliseringscampagnes zowel kinderen en jongeren zelf als hun opvoedingsverantwoordelijken duidelijk maken dat het oké is om hulp te vragen. Belangrijk aandachtspunt daarbij is dat we dat op een gerichte en doordachte manier doen. Er moet gericht naar die ankerfiguren gecommuniceerd worden. Breedgerichte massacommunicatie die iedereen aanmoedigt om zoveel mogelijk hulp te vragen, kan het doel passeren. Belangrijk is ook om erover te waken dat een school een school kan blijven, jeugdwerk jeugdwerk kan blijven, en ontspanning in de vrije tijd (sport, cultuur ...) ontspanning kan blijven. Het doel is niet om van elk coachend of begeleidend figuur een hulpverlener te maken. We leggen ook de link naar de Huizen van het Kind en lokale besturen.

Deze actie geeft mede uitvoering aan slotbeschouwingen 32 en 33 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die bezorgdheid uiten over de negatieve perceptie over het zoeken van geestelijke gezondheidszorg en die vragen om bewustmakingsprogramma's en -campagnes om hulp te zoeken. Ook de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, pleit voor het actief onder de aandacht brengen van preventieve en beschermende maatregelen bij zowel kinderen als volwassenen die met hen in contact komen, evenals voor het vergroten van het bewustzijn rond geestelijke gezondheid. In de conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie wordt opgeroepen tot acties die geestelijke gezondheidsproblemen destigmatiseren.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Media minister van Onderwijs minister van Sport minister van Cultuur
Timing	2027-2028
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken 3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams

Actie 10. Handvatten voor digitale weerbaarheid

We zetten in op concrete handvatten voor kinderen en jongeren om online risico's en problematieken bespreekbaar te maken met elkaar en in hun omgeving.

Het sociale leven van kinderen en jongeren speelt zich grotendeels online af. Sociale media zorgen voor informatie, expressie, creativiteit en verbinding. Toch moeten we ook waakzaam zijn voor de gevaren en risico's die de digitale wereld met zich meebrengt. Uit het participatietraject kwam de problematiek van cyberpesten en digitaal welzijn naar voren, net als het recht op deconnectie dat bewaakt zou moeten worden in de vrije tijd en in het onderwijs. Naast de risico's die algoritmes, fake news en dergelijke voor kinderen en jongeren met zich meebrengen, is de digitale wereld ook een bron van onzekerheid waarbij jongeren zich met bepaalde ideaalbeelden gaan vergelijken en zich daardoor, al dan niet bewust, laten beïnvloeden. Het is dus nodig om kinderen en jongeren concrete handvatten aan te bieden om te leren omgaan met die online risico's en problematieken en om ze bespreekbaar te maken met elkaar en met volwassenen in hun omgeving. We hebben ook aandacht voor de digitale kloof. Deze actie zal optimaal afgestemd worden op het Vlaams Actieplan Digitale en Mediawijsheid en het traject van de Vlaamse Jeugdraad.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, waarin gepleit wordt voor het actief onder de aandacht brengen van preventieve en beschermende maatregelen bij kinderen, alsook voor het verspreiden van informatie over de steun die beschikbaar is voor minderjarige slachtoffers van geweld in de digitale omgeving. Lidstaten moeten inzetten op maatregelen die ervoor zorgen dat kinderen online veilig zijn en zich online veilig voelen, evenals kinderen beschermen tegen ongepaste beïnvloeding als gevolg van commerciële belangen.

De conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie en de conclusies van de Raad (2025) over een jongerengemeenschap in Europa op basis van Europese waarden vragen eveneens om in te zetten op een veilige en gezonde digitale ruimte voor jongeren, onder meer via media- en informatiegeletterdheid. De aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa (2018) inzake richtlijnen voor de eerbiediging, bescherming en naleving van de rechten van het kind in de digitale omgeving beaamt de nood aan digitale geletterdheid en aan maatregelen tegen risico's in de digitale omgeving.

//

Actie 11. Suicidepreventie

We zetten in op suicidepreventie, met bijzondere aandacht voor meisjes en lgbti+-kinderen en -jongeren.

Uit de omgevingsanalyse van het JKP blijkt dat suicide de belangrijkste doodsoorzaak is bij jongeren. Bij 15-24-jarigen is meer dan 1 op de 4 sterfgevallen het gevolg van zelfmoord (gemiddelde 2018-2020; Gezond België, 2023). In Vlaanderen is in 2021 een daling van 50% merkbaar in suïdecijfers bij mannen tussen 15 en 29 jaar tegenover 2000. Bij vrouwen ligt het cijfer 4% hoger. Het suïdecijfer ligt in 2021 22% hoger dan in 2020 voor jonge vrouwen in Vlaanderen, terwijl het bij mannen 1% gedaald is (Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, 2022). Daarnaast toont internationaal onderzoek uitvoerig aan dat zowel zelfmoordgedachten als pogingen opvallend vaker voorkomen bij holebi's (homo's, lesbiennes en biseksuelen) en transgender personen in vergelijking met respectievelijk hetero's en cisgender personen (Eisenberg & Resnick, 2006; Haas et al., 2014; King et al., 2008).

Onderzoek in Vlaanderen bevestigt die kwetsbaarheid (Motmans, 2009; Schoonacker et al., 2009; Van Heeringen & Vincke, 2000). Een studie in Vlaanderen toonde dat 65,2% van de holebi's en 80,3% van de transgender personen rapporteerden ooit in hun leven aan zelfmoord gedacht te hebben. Daarnaast bleek uit die studie dat ruim een kwart (26,5%) van de respondenten al een of meerdere zelfmoordpogingen in hun leven had ondernomen (Missiaen & Seynaeve, 2016). Daarom willen we met deze actie inzetten op suicidepreventie en hebben we daarbij oog voor de noden van specifieke doelgroepen, waaronder meisjes en lgbti+-kinderen en -jongeren. We doen dat onder andere door te investeren in gemeenschapsvorming voor de queer gemeenschap, en extra aandacht te besteden aan lgbti+ bij jeugdhulpverlening.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwingen 32 en 33 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die grote bezorgdheid uiten over de hoge prevalentie van zelfmoord bij kinderen en vragen naar onderzoek daarover.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Welzijn minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Media minister van Onderwijs minister van Gelijke Kansen
Timing	2028-2029
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken 3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

////////////////////////////////////

4 PRIORITEITENPLAN ‘RUIMTE OM JONG TE ZIJN’

4.1 SITUERING

Met de prioriteit ‘Ruimte om jong te zijn’ slaan de minister van Jeugd en de minister van Omgeving de handen ineen om de komende jaren volop werk te maken van meer kind- en jeugdriendelijke fysieke ruimte in Vlaanderen en Brussel. We zetten met deze prioriteit in op 3 pijlers: **publieke ruimte, zelfstandig verplaatsen en klimaatrechtvaardigheid**. Kinderen en jongeren moeten kunnen sporten, spelen, hangen en ontmoeten in een veilige, groene en gezonde leefomgeving. Kind- en tienerweefsels en publieke ruimte die ingericht en ontworpen worden vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren, op basis van hun noden, zijn van belang om het recht op spelen (art. 31 VRK) en op een gezonde leefomgeving (art. 6 en 24 VRK) te garanderen.

De eerste doelstelling focust op **meer en betere speel-, hang- en ontmoetingsplekken creëren in de publieke ruimte, die nabij zijn voor alle kinderen en jongeren**. Het gebruik van de publieke ruimte door kinderen en jongeren voor spel, ontspanning, sport, ontmoeting en culturele activiteit staat namelijk onder druk door verstedelijking, de stijgende commercialisering en minder tolerantie. Vooral jongeren worden beschouwd als een bedreiging en vaak negatief geportretteerd. Uit het Buitenspeelonderzoek 24 blijkt dat buitenspelen in de buurt al jaren enorm achteruitgaat, zelfs in dichtbevolkte, stedelijke gebieden, waar minder eigen tuinen zijn. Dat ligt vooral aan een samenspel van verschillende ruimtelijke en sociale factoren.

Buiten en risicovol spelen is niet alleen van groot belang voor de motorische ontwikkeling van kinderen. Wanneer kinderen en jongeren hun buurt en omgeving op een veilige en gezonde manier kunnen ontdekken, heeft dat ook een positieve impact op hun mentale en fysieke gezondheid. Ook kinderen en jongeren zelf vinden publieke ruimte en de inrichting ervan in het algemeen heel belangrijk. Wanneer er in steden en gemeenten duidelijk wordt geïnvesteerd in aantrekkelijke pleinen en parken, op basis van participatie met kinderen en jongeren, wordt dat als positief ervaren (Omgevingsanalyse, 2024).

Kinderen en jongeren moeten **kunnen, willen en mogen** zijn in de publieke ruimte. Voor deze prioriteit hebben we dus niet alleen aandacht voor de feitelijke ruimte en infrastructuur, maar ook voor het actorschap en de plek en aanwezigheid van kinderen en jongeren in die publieke ruimte (De Visscher, 2008). Ook semipublieke ruimte kan hier deel van uitmaken. We realiseren deze doelstelling door hun stem in omgevingsbeleid te versterken, door kennis en expertise te delen en te verankeren en door lokale besturen maximaal te ondersteunen vanuit een geïntegreerde visie.

De tweede doelstelling focust op het **meer klimaatrechtvaardig maken van hun leefomgevingen** door het jeugd- en kinderrechtenperspectief. De klimaatcrisis, de achteruitgang van de biodiversiteit en de vervuiling

te ondernemen (Omgevingsanalyse, 2024). Kinderen en jongeren zijn zachte, actieve en dus duurzame weggebruikers. Ze verplaatsen zich veel meer dan volwassenen te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer en ze moeten dat dus op **een veilige, bewegingsvriendelijke, aangename en zelfstandige manier** kunnen doen. We realiseren deze doelstelling door veilige fiets- en openbaarvervoernetwerken te creëren vanuit een geïntegreerde visie op kind- en tienerweefsels; door de vaardigheden, kennis, inzichten en het bewustzijn van kinderen en jongeren te versterken; door hen te betrekken bij mobiliteitsbeleid en de publieke ruimte bewegingsvriendelijk in te richten.

De prioriteit 'Ruimte om jong te zijn' wordt bovendien weerspiegeld in verschillende Europese beleidsteksten en initiatieven, waaronder Europese jeugd doelstelling #9 (Ruimte en participatie voor iedereen) en #10 (Duurzaam en groen Europa). Ook de Raadsconclusie over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa onderstreept het belang van publieke ruimte voor kinderen en jongeren. Met deze prioriteit bouwen we samen aan ruimte om jong te zijn, aan publieke ruimte die versterkend kan werken en de fysieke en mentale gezondheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren kan beschermen, bevorderen en faciliteren. Kinderen en jongeren zijn mede-eigenaars van die ruimte en hebben het recht om die mee vorm te geven. We willen kinderen en jongeren meer naar buiten, meer laten buiten spelen, hangen, sporten en ontmoeten.

DOELSTELLINGEN 'RUIMTE OM JONG TE ZIJN'

DS 1	<i>We ontwikkelen meer en betere speel-, hang- en ontmoetingsplekken in de publieke ruimte, nabij voor alle kinderen en jongeren waar ze kunnen, willen en mogen zijn.</i>
DS 2	<i>We zetten in op meer klimaatrechtvaardigheid binnen de leefomgevingen van kinderen en jongeren door het versterken van het jeugd- en kinderrechtenperspectief.</i>
DS 3	<i>We zorgen dat kinderen en jongeren zich zelfstandig kunnen verplaatsen tussen voor hen betekenisvolle plekken op duurzame, bewegingsvriendelijke en veilige manieren.</i>

aanpak op te nemen in hun plannen voor de aanpassing aan en de mitigatie van de klimaatverandering. Kinderen dienen vrijelijk hun mening te kunnen uiten en erop te rekenen dat met die mening rekening wordt gehouden bij het ontwerpen en uitvoeren van gerelateerde maatregelen, met name wat betreft processen voor aanpassing aan de klimaatverandering. In de conclusies van de Raad (2023) over de sociale dimensie van een duurzaam Europa voor jongeren wordt het belang van beleidsparticipatie inzake duurzame ontwikkeling bevestigd.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Omgeving minister van Energie en Klimaat minister van Jeugd
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid
Niveau	Vlaams, bovenlokaal

Actie 3. Kennis en expertise delen en verankeren

We delen en verankeren kennis en expertise van jeugd- en sociale actoren over spelen, hangen en ontmoeten in de publieke ruimte en kind- en tienerweefsels.

Een kind- en jeugdvrindelijke publieke ruimte is een thema dat al jaren leeft. Er is niet alleen veel expertise opgebouwd, er werd ook ondersteuning ontwikkeld, waaronder tools en inspiratiekaders. De komende jaren is het de uitdaging om die opgebouwde expertise en (ervarings)kennis te verankeren en te delen en om zowel ruimtelijke als sociale actoren en lokale besturen te stimuleren om aan de slag te gaan met de ontwikkelde tools en ondersteuning. We bouwen verder op en versterken wat al bestaat. Enerzijds onderzoeken we met betrokken partners op welke manier we de kennis en expertise over kind- en jeugdvrindelijke publieke ruimte structureel kunnen integreren in opleidingen van sociale, pedagogische, ruimtelijke en zorgactoren, onder wie architecten, ontwerpers, mobiliteitsambtenaren enzovoort. Anderzijds versterken we het leerecosysteem en de verbinding tussen verschillende beleidsdomeinen en tussen verschillende actoren in beleid, praktijk en onderzoek.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die aanbeveelt om toegang tot groenvoorzieningen en openbare ruimte voor kinderen te waarborgen. In de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, worden lidstaten opgeroepen om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in alle fysieke en openbare ruimten. De conclusies van de Raad (2023) over de sociale dimensie van een duurzaam Europa voor jongeren vragen om op beleidsmaatregelen voor duurzame infrastructuur een op rechten gebaseerd jeugdperspectief toe te passen, om zo alle jongeren duurzame en groene opties te bieden.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Omgeving
In samenwerking met	minister van Mobiliteit minister van Sport minister van Gelijke Kansen minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Jeugd
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid 3: zelfstandig verplaatsen

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die aanbeveelt om toegang tot groenvoorzieningen en openbare ruimte voor kinderen te waarborgen. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in alle fysieke en openbare ruimten.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Omgeving minister van Mobiliteit en Sport minister van Welzijn en Gelijke Kansen minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Brussel minister van de Vlaamse Rand.
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid 3: zelfstandig verplaatsen
Niveau	(boven)lokaal

Actie 6. Engagement, actorschap en ondernemerschap rond klimaat

We erkennen, ondersteunen en versterken het engagement, actorschap en ondernemerschap van kinderen en jongeren rond klimaat.

Kinderen en jongeren liggen wakker van het klimaat en nemen, hoewel er ook klimaatmoedigheid is, zelf veel engagement op. Ze laten hun stem horen, zijn kritische burgers en creëren bewustwording in hun omgeving. Ze nemen een voortrekkersrol op in klimaatactivisme. Met deze actie willen we kinderen en jongeren ondersteunen om hun engagement, actorschap en ondernemerschap, in de brede zin van het woord, te versterken. We stimuleren jongeren om zich in te zetten voor het klimaat en erkennen hun engagement en ondernemerschap.

We zetten in op jeugd vriendelijke informatie over de klimaatverandering en op het versterken van klimaat- en natuureducatie voor kinderen en jongeren. Correcte informatie, kennis en een boodschap van hoop zijn cruciaal om het engagement en actorschap van kinderen en jongeren te kunnen versterken. We gaan beleidsmatig aan de slag met de signalen van jongeren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 35 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om meer bewustwording van kinderen op het vlak van milieu, gezondheid en klimaatverandering, en aan slotbeschouwing 19 over participatie aan beleid. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, verzoekt lidstaten om kinderen te betrekken en het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van kinderrechtenorganisaties, mondiger te maken bij de besluitvorming over de klimaatverandering. De lidstaten wordt verzocht ervoor te zorgen dat kinderen vrijelijk hun mening kunnen uiten en dat met die mening rekening moet worden gehouden bij het ontwerpen en uitvoeren van gerelateerde maatregelen, met name wat betreft processen voor aanpassing aan de klimaatverandering. De conclusies van de Raad (2023) over de sociale dimensie van een duurzaam Europa voor jongeren roepen op om jongeren een leidende rol te laten spelen en de toegankelijkheid van diverse vormen van participatie en duurzame projecten te verbeteren.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Omgeving minister van Energie en Klimaat
Timing	2027-2028
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid
Niveau	lokaal
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

Actie 7. Veilig fiets- en openbaarvervoernetwerk

We creëren een veilig en aangenaam fiets- en openbaarvervoernetwerk vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren, over gemeenten en vervoerregio's heen.

Kinderen en jongeren hebben veilige en aangename fiets- en voetgangersnetwerken nodig. Een samenhangend netwerk van routes en trage wegen, los van gemotoriseerd verkeer, over gemeenten heen, langs belangrijke plekken waaronder speel- en hangruimtes, scholen ... is cruciaal. Daarnaast is er voor kinderen en jongeren een sociaal aspect aan mobiliteit verbonden. Mobiliteit is tijd om te praten, te ontdekken, te spelen, te ontmoeten ... Routes waarop je iets kunt beleven, die aangenaam zijn, zorgen ervoor dat kinderen en jongeren hun leefwereld uitbreiden. Ook is het openbaar vervoer voor kinderen en jongeren van groot belang. Het is een cruciale factor in onze maatschappij die bijdraagt aan de inclusie, vrijheid en levenskwaliteit. Bereikbaar, betrouwbaar, betaalbaar en toegankelijk openbaar vervoer kan iedereen gelijke kansen bieden om actief te participeren. Kind- en tienerweefsels stimuleren actieve, duurzame en autonome verplaatsingen, en dat is niet alleen goed voor kinderen en jongeren maar voor iedereen. Het draagt bij aan onze fysieke en mentale gezondheid. We houden daarbij rekening met de draagkracht van de omgeving en de natuur.

Voor deze actie vertrekken we van het perspectief en de leefwereld van kinderen en jongeren. Enerzijds betrekken we kinderen en jongeren om belangrijke routes in kaart te brengen en vorm te geven, waaronder school-, vrijetijds- en woonomgevingen. We maken daarbij veilige, duurzame en aangename verplaatsingen mogelijk met bijzondere aandacht voor de oversteekbaarheid van (gewest)wegen. Anderzijds experimenteren we samen met lokale besturen met tijdelijke opstellingen rond verkeer en mobiliteit, als opstap naar een concretisering van het kindperspectief, de kindnorm op lokaal niveau.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 34 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die aandacht vraagt voor de gezondheid van adolescenten en in het bijzonder de voorkoming en bestrijding van obesitas, en aan slotbeschouwing 35 die verzoekt om beleidsinitiatieven te nemen voor een gezonde leefomgeving. Slotbeschouwing 40 roept op om het recht op vrije tijd en spel te waarborgen door onder meer in te zetten op recreatieve activiteiten die veilig, toegankelijk, inclusief en met het openbaar vervoer bereikbaar zijn. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in de openbare ruimte. Ook de conclusies van de Raad (2024) over een inclusieve samenleving voor jongeren verzoeken om de duurzame mobiliteit van jongeren te faciliteren, ook voor jongeren die in plattelands- of meer afgelegen gebieden wonen.

Actie 9. Proeftuinen inclusieve speel-, hang- en ontmoetingsruimte

We ondersteunen proeftuinen op lokaal niveau rond inclusieve speel-, hang- en ontmoetingsruimte en samenspeelplekken, op maat van kinderen en jongeren.

Kinderen en jongeren hebben nood aan leuke, groene speel- en hangplekken in de buurt. Het is van groot belang voor hun ontwikkeling en hun fysieke en mentale gezondheid. Bepaalde groepen hebben specifieke noden, voelen zich niet altijd welkom in de publieke ruimte of hebben geen leuke plek op maat in de buurt. Met deze actie zetten we in op inclusieve ruimte, vertrekkend vanuit de noden van specifieke doelgroepen. Enerzijds versterken we de afstemming tussen 2 bestaande netwerken, namelijk Goe Gespeeld!, gecoördineerd door de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, en het netwerk toegankelijke speeltuinen, gecoördineerd door Inter. Anderzijds organiseren we diverse proeftuinen rond inclusieve speel-, hang- en ontmoetingsruimte met zowel aandacht voor concrete realisaties als voor de beleidsmatige vertaling. We hebben aandacht voor de noden van specifieke doelgroepen, waaronder kinderen en jongeren met een handicap, meisjes, kinderen en jongeren in (kans)armoede en anderstalige nieuwkomers. We ondersteunen en begeleiden proeftuinen samen met lokale besturen en minstens een partner met expertise over de specifieke doelgroepen om te experimenteren en te leren over inclusieve ruimte, integrale toegankelijkheid en samenspeelplekken. Van daaruit delen we geleerde lessen, inspiratie(kaders) en aanbevelingen voor de praktijk en het Vlaamse en lokale beleid.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die oproept om het recht op vrije tijd en spel te waarborgen door onder meer in te zetten op recreatieve activiteiten die veilig, toegankelijk, inclusief en met het openbaar vervoer bereikbaar zijn. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbeveiliging in het belang van het kind, roept lidstaten op om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in alle fysieke en openbare ruimten.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Gelijke Kansen minister van Brussel minister van de Vlaamse Rand
Timing	2028-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte
Niveau	lokaal

////////////////////////////////////

5 PRIORITEITENPLAN ‘DE WEG NAAR VOLWASSENHEID’

5.1 SITUERING

Met de prioriteit ‘De weg naar volwassenheid’, zullen we de komende jaren inzetten op **een zachtere overgang naar volwassenheid**. De overgang naar volwassenheid verloopt niet voor iedere jongere in Vlaanderen en Brussel even vlot. Die periode in het leven van jongeren brengt heel wat unieke uitdagingen met zich mee: ze gaan op zoek naar werk of moeten een studiekeuze maken, hebben kwalitatieve huisvesting nodig, hebben nood aan geschikte jeugdinformatie, willen formeel of informeel hun vaardigheden ontwikkelen, en krijgen meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid in het leven. De uitdagingen zijn vaak nauw met elkaar verweven: een preciaire woonsituatie zet het recht op onderwijs onder druk (De Schooluitvalstrik, 2024) en bemoeilijkt de toegang tot werk, terwijl schooluitval de kans op werkloosheid vergroot (Omgevingsanalyse, 2024). Tegelijk is een job een belangrijke hefboom voor autonomie en is die nodig om een woning te kunnen betalen. Omdat de uitdagingen elkaar versterken, is het belangrijk om domeinoverschrijdend te werken.

De minister van Jeugd en de minister van Onderwijs en Werk zetten daarom in op **3 pijlers: jongeren op een kwalitatieve manier ondersteunen door professionele actoren die jongeren begeleiden te versterken en te omkaderen, de talenten en competenties van jongeren breder erkennen, en inzetten op oplossingen op maat voor jongeren in een transitieleeftijd**. Er is nood aan sterk beleid dat de uitdagingen en kansen van deze levensfase erkent en passende ondersteuning biedt (Omgevingsanalyse, 2024).

Er zijn extra structurele en persoonlijke drempels voor jongeren die zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevinden. Schooluitval neemt momenteel toe (De Schooluitvalstrik, 2024) en kortgeschoolde jongeren zijn vaker buiten de EU geboren of hebben een arbeidshandicap (Omgevingsanalyse, 2024 en VDAB, 2023). Diezelfde groepen hebben ook een hogere NEET-ratio (*not in education, employment or training*) (Omgevingsanalyse, 2024). Daarnaast vertegenwoordigen jongeren bijna 1 op de 5 dakloze volwassenen (Omgevingsanalyse, 2024). Belangrijke doelgroepen waarvoor de prioriteit specifieke aandacht zal hebben, zijn daarom jongeren in (dreigende) dak- en thuisloosheid, jongeren met een handicap, jongeren in een NEET-situatie, jongeren in de jeugdhulp en niet-begeleide minderjarigen en jongeren.

5.2 DOELSTELLINGEN 'DE WEG NAAR VOLWASSENHEID'

DS 1	<i>We begeleiden jongeren in een transitieleeftijd op een duurzame en kwalitatieve manier aan de hand van jeugdinformatie en door actoren in de directe omgeving te versterken en te omkaderen.</i>
DS 2	<i>We zetten in op de kracht van jongeren in een transitieleeftijd door hun talenten te erkennen, competenties te waarderen en hen te ondersteunen via laagdrempelige omgevingen waar ze zich ten volle kunnen ontplooiën.</i>
DS 3	<i>We verzachten de overgang naar volwassenheid voor jongeren in kwetsbare situaties door in te zetten op oplossingen op maat en continuïteit op het vlak van werk, wonen en welzijn.</i>

//

Actie 2. Toegankelijke jeugdinformatie voor jongeren in een transitieleeftijd

Jongeren hebben behoefte aan begrijpelijke, toegankelijke en jeugd vriendelijke informatie bij de overgang naar volwassenheid. Vaak ontbreekt begrijpelijke informatie over essentiële thema's die jongeren nodig hebben op weg naar volwassenheid: Hoe doe je een belastingaangifte? Wat zijn je rechten en plichten op de arbeidsmarkt of als het gaat over kwaliteitsvolle huisvesting? Voor jongeren in kwetsbare situaties is die informatie vaak nog minder toegankelijk. Daarom zetten we in op informatie op maat, in duidelijke taal, en via kanalen die jongeren écht bereiken.

Met deze actie willen we actoren die, onder andere, werken rond wonen, werk, onderwijs, welzijn en vrije tijd ondersteunen om gericht naar jongeren toe te communiceren aan de hand van kwaliteitsvolle jeugdinformatie en vertrekend van de leefwereld van jongeren. Dat doen we op basis van de 7 WAT WAT-principes, die we breder bekend en toepasbaar maken bij overheden en middenveldorganisaties, zowel op Vlaams als lokaal niveau. We maken van toegankelijke communicatie en jeugdinformatie een speerpunt binnen de overheid, op Vlaams en lokaal niveau.

Het participatietraject van actie 1 zal input leveren over welke informatie jongeren in een transitieleeftijd nodig hebben, waar de huidige knelpunten zitten en via welke kanalen ze het liefst bereikt worden. Zo bouwen we mee aan communicatie die vertrekt van jongeren zelf en rekening houdt met jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties, zodat alle jongeren zekerder kunnen staan aan de start van hun volwassen leven.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2024) over een inclusieve samenleving voor jongeren, die aansporen om toegankelijke informatiediensten en jeugd vriendelijke informatie en communicatie aan te bieden, zodat alle jongeren zich bewust zijn van en gebruikmaken van hun rechten en mogelijkheden, kansen kunnen verkennen en kunnen nadenken over mogelijke levenspaden. Ook de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, vraagt lidstaten om toegankelijke, kindvriendelijke taal en informatie op maat te bevorderen.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Onderwijs minister van Werk
Timing	2026-2028
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	lokaal, Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

Actie 3. Geïntegreerde netwerken met een jeugdperspectief

We onderzoeken de noden van bestaande, lokale netwerken om antwoord te bieden op uitdagingen waarmee jongeren in een transitieleeftijd geconfronteerd worden. Op basis daarvan bekijken we de mogelijkheden om de netwerken te versterken, zodat jongeren beter worden opgevangen door een structurelere en geïntegreerde samenwerking.

Jongeren in een transitieleeftijd worden geconfronteerd met uitdagingen en drempels die beleidsdomeinen en juridische grenzen overschrijden. Daarom is het belangrijk om, zowel op Vlaams als lokaal niveau, bruggen te leggen, samenwerking te stimuleren en het perspectief van jongeren in een transitieleeftijd in te brengen. Er bestaan netwerken en samenwerkingsverbanden die daarop inzetten, zoals de A Way Home-coalities die dak- en thuisloosheid bij jongeren proberen te voorkomen en op te lossen, de lerende netwerken jeugdhulp-onderwijs voor kwetsbare doelgroepen die dreigen uit te vallen, de lerende netwerken van het project 'gedeelde verantwoordelijkheid en de ideale wereld' vanuit Opgroeien, de samenwerkingen tussen de VDAB en lokale besturen, de ketenaanpak die binnen jeugdhulp wordt gebruikt, het netwerk van OverKop-huizen, en organisaties binnen het jeugdwerk die bruggen leggen tussen scholen, het werkveld en de vrije tijd. Door te leren van die goede praktijken, maar ook door de uitdagingen te onderzoeken, kunnen er gezamenlijk oplossingen en knelpunten worden geïdentificeerd waarop er ingezet kan worden.

Daarbij houden we rekening met de lokale context en de netwerken die daar bestaan. Er zal ook teruggekoppeld worden naar het Vlaamse niveau, zoals in het lerend netwerk van de Youth Guarantee, en vanuit Vlaanderen engageren we ons om aan de slag te gaan met de uitdagingen en adviezen die worden geformuleerd.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Raad (2020) over een brug naar banen – versterking van de Jongerengarantie, waarin opgeroepen wordt tot het mobiliseren en versterken van partnerschappen tussen relevante stakeholders. In de conclusies van de Raad (2024) over een inclusieve samenleving voor jongeren wordt gevraagd om via een intersectionele aanpak de belemmeringen en uitdagingen voor jongeren weg te werken, in het bijzonder voor wie zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevindt.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Welzijn minister van Onderwijs minister van Werk
Timing	2026-2028
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams, lokaal
Link naar andere prioriteiten	Goed in je vel

Actie 4. Monitoring en evaluatie van de wachttijd voor sociale huurwoningen

We monitoren de wachttijd voor grote gezinnen om een sociale huurwoning toegewezen te krijgen. Op basis van die gegevens evalueren we de bestaande instrumenten en sturen we zo nodig bij.

Toegang tot kwaliteitsvolle en stabiele huisvesting is cruciaal voor het welzijn en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Maar voor grote gezinnen met kinderen lopen de wachttijden voor een sociale huurwoning vaak hoog op. Een precare woonsituatie ondermijnt niet alleen het recht op behoorlijke huisvesting, maar zet ook het recht op onderwijs onder druk. Studeren en huiswerk maken is moeilijk in een overbezette woning zonder privacy en rust (De Schooluitvalstrik, 2024). We wensen zicht te krijgen op die problematiek, hoe die eventueel verschilt tussen de woonmaatschappijen, of er knelpunten bestaan binnen het huidige instrumentarium en we onderzoeken of er mogelijkheden zijn tot bijsturing. Op die manier willen we de toegang tot sociale huisvesting versnellen voor gezinnen met kinderen en jongeren met een hoge woonneed. Daarbij is het ook belangrijk om verbanden te leggen met het Housing First-principe en de ketenaanpak waarin bestaande structuren de samenwerking tussen de jeugdhulp, wonen en de gezondheidszorg faciliteren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan artikel 23 van de grondwet over het recht op menswaardig wonen en de Vlaamse Codex Wonen, die het recht op kwaliteitsvolle en betaalbare huisvesting vastlegt. We zoeken ook aansluiting bij het decreet lokaal sociaal beleid, dat inzet op preventie en aanpak van dak- en thuisloosheid bij jongeren.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Wonen
In samenwerking met	minister van Jeugd
Timing	2026-2027
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams

Actie 6. Jongerenperspectief in het Housing First-principe

We ontwikkelen een specifieke aanpak op maat van jongeren voortbouwend op de ervaring van het Housing First-principe.

Het Housing First-principe krijgt veel aandacht binnen het actieplan dak- en thuisloosheid. Daarom leggen we graag linken met dat plan en willen we met specifieke aandacht voor jongeren in een transitieleeftijd versterkend werken. Er is specifieke aandacht nodig voor jongeren in (dreigende) dak- en thuisloosheid, alsook jongeren die de jeugdhulp verlaten en niet-begeleide minderjarigen en jongeren die hun opvangplaats verlaten.

In deze actie richten we ons op de drempels die jongeren in een transitieleeftijd ervaren bij het vinden van stabiele huisvesting. Daarbij willen we bestaande samenwerkingen erkennen en versterken, zoals *dedicated* teams voor jongeren. Goede praktijken zoals een ketenaanpak en de bemoeizorgmethodiek die continuïteit in de ondersteuning verzekeren en outreachend werken, kunnen inspiratie bieden en zetten ook in op een intersectorale aanpak.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwingen 36 en 37 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vragen om initiatieven die het recht op adequate huisvesting waarborgen en zo ontoereikende huisvesting, dakloosheid en gedwongen uitzettingen tegengaan. De aanbeveling van de Raad (2021) tot instelling van een Europese Kindgarantie roept lidstaten eveneens op om te voorzien in daadwerkelijke toegang tot adequate huisvesting. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, verzoekt lidstaten om maatregelen te nemen die kinderen in een situatie van migratie beschermen. In de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenleving voor jongeren wordt gevraagd prioriteit te geven aan diensten ter bestrijding van jeugdarmoede en -dakloosheid en diensten die toegang bieden tot waardige levensomstandigheden en betaalbare huisvesting.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Wonen minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Jeugd minister van Integratie en Inburgering
Timing	2028
Doelstellingen	3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams, lokaal

Actie 9. Actoren versterken in hun rol als vertrouwensfiguur

We ontwikkelen een visie en een handelingskader voor actoren in de directe leefomgeving van jongeren in een transitieleeftijd om hun rol als vertrouwensfiguur, coach en eerste aanspreekpunt te versterken.

Actoren, zoals jeugdwerkers, leerkrachten en/of hulpverleners, die rechtstreeks werken met jongeren in een transitieleeftijd, zijn vaak het eerste aanspreekpunt. Ondanks de bereidwilligheid om de jongeren te ondersteunen, hebben ze daar vaak niet de capaciteit voor. Daarom is het belangrijk om hen te versterken en beter te omkaderen.

Door hen te voorzien van kwalitatieve informatie over mogelijke doorverwijzing en informatiekanaalen, kan er meer domeinoverkoepelend geantwoord worden op vragen, vertrekkend van de leefwereld van de jongere en vanuit de expertise en bevoegdheden van de betrokken sectoren. Daarnaast is er nood aan kennis over het hulplandschap, een goed netwerk met organisaties en soft skills om met die vragen om te gaan, zodat jongeren zich gehoord voelen. Door een visie te ontwikkelen over de rol van vertrouwensfiguren en een kader te bieden dat schetst wat er wel en niet verwacht wordt van vertrouwensfiguren, kunnen die actoren versterkt worden in hun positie.

Om tot een gedragen aanpak en tools te komen, geven we een opdracht aan relevante actoren om, in samenwerking met jeugd(welzijns)organisaties, een consortium op te richten. Dat consortium zal instaan voor onderzoek, bevragingen en de ontwikkeling van praktische materialen afgestemd op de noden van jongeren en hun vertrouwensfiguren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2019) over jongeren en de toekomst van werk, die het belang van jeugdwerk in de context van de zoektocht naar werk erkennen en lidstaten oproepen om jeugdwerk meer te ondersteunen. De resolutie van de Raad (2024) over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa vraagt om jeugdwerk te erkennen als middel om jongeren te helpen bij hun overgang naar volwassenheid en autonomie.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Wonen minister van Werk minister van Onderwijs
Timing	2026-2027
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams, lokaal
Link naar andere prioriteiten	Goed in je vel

Actie 10. Een brede visie op talenten en competenties

We zetten in op een brede benadering van de talenten en competenties van jongeren, met erkenning van formele, non-formele en informele leeromgevingen.

Jongeren in een transitieleeftijd worden bij de overgang naar volwassenheid geconfronteerd met rigide vereisten. Er wordt vaak alleen gekeken naar officiële competenties, zoals een diploma, en er wordt niet genoeg rekening gehouden met de talenten en leerkansen van jongeren. Zeker voor jongeren die al een moeilijker traject hebben, zoals vroegtijdige schoolverlaters, niet-begeleide minderjarigen en jongeren, en jongeren met een handicap, is het belangrijk om competenties in brede zin te benaderen en uit te gaan van talenten. Voor jongeren die minder goed hun plek vinden in het formele onderwijs, kan het non-formele of informele leren een belangrijke plaats zijn voor hun persoonlijke ontwikkeling. We willen jongeren de kans geven om hun persoonlijke ontwikkeling in alle facetten te benutten.

We willen jongeren bewustmaken van hun talenten en hen de vaardigheden aanreiken om daarover te communiceren in gesprekken met werkgevers, hulpverleners of opleiders. Daarom sensibiliseren we via gerichte campagnes over de meerwaarde van non-formeel en informeel leren, vrijwilligerswerk en over het belang van soft skills, om zo de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt te vergroten. Daarnaast streven we naar een bredere erkenning van attesten van de VDAB en andere instanties en zetten we in op de verbreding van EVC-procedures zodat die competenties ook erkend kunnen worden.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 39 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om meer inspanningen om gelijke kansen in het onderwijs aan te moedigen en het beleid rond schooluitval te herzien. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, verzoekt lidstaten om maatregelen te nemen die kinderen in een situatie van migratie beschermen. In de aanbeveling van de Raad (2020) over een brug naar banen – versterking van de Jongerengarantie en in de conclusies van de Raad (2019) over jongeren en de toekomst van werk wordt opgeroepen om de validatie en erkenning van vaardigheden uit niet-formeel en informeel leren te waarborgen.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Onderwijs
In samenwerking met	minister van Jeugd minister van Werk minister van Brussel minister van Sport
Timing	2027-2028
Doelstellingen	2: talenten van jongeren erkennen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

Actie 11. Omkaderen van vrijwilligers

We ontwikkelen een kader waar vrijwilligers een beroep op kunnen doen zodat ze jongeren in een transitieleeftijd beter kunnen ondersteunen en doorverwijzen.

In de praktijk zijn eerste aanspreekpunten ook vaak vrijwilligers met wie jongeren in een transitieleeftijd in contact komen, zoals vrijwilligers in het jeugdwerk. Het is belangrijk om ook de vrijwilligers te ondersteunen en omkaderen zodat zij beter kunnen antwoorden op vragen van jongeren in een transitieleeftijd. Daarom zorgen we voor duidelijke informatie over waar vrijwilligers terecht kunnen met hun vragen, en bouwen we bruggen met het horizontaal overleg vrijwilligersbeleid om tot een aangepaste aanpak te komen voor vrijwilligers die werken met jongeren.

Daarnaast bouwen we aan een netwerk van ervaringsdeskundigen die hun verhaal delen en zo een inspirerende en coachende rol kunnen opnemen ten aanzien van jongeren. Dat kan jongeren erkenning bieden en drempels verlagen om hulp te zoeken. Binnen dat geheel besteden we extra aandacht aan kwetsbare doelgroepen, zoals jongeren in de jeugdhulp, jongeren in een NEET-situatie, jongeren met een handicap, niet-begeleide minderjarigen en jongeren, en jongeren in (dreigende) dak- en thuisloosheid, zodat vrijwilligers ook in die contexten gepast kunnen handelen en doorverwijzen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2019) over jongeren en de toekomst van werk, die het belang van jeugdwerk in de context van de zoektocht naar werk erkennen en lidstaten oproepen om jeugdwerk meer te ondersteunen. De resolutie van de Raad (2024) over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa vraagt om jeugdwerk te erkennen als middel om jongeren te helpen bij hun overgang naar volwassenheid en autonomie.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Wonen minister van Welzijn minister van Gelijke kansen minister van Onderwijs minister van Werk minister van Cultuur
Timing	2027-2028
Doelstellingen	1: actoren omkaderen 2: talenten van jongeren erkennen
Niveau	Vlaams, lokaal

6 PRIORITEITENPLAN ‘SAMENLEVEN IN SOLIDARITEIT’

6.1 SITUERING

In een samenleving die steeds complexer en gelaagder wordt, is het belangrijker dan ooit om te investeren in de **kracht van onze jeugd**. Kinderen en jongeren zijn niet alleen de toekomst, ze zijn ook het kloppende hart van het heden. Hoewel kinderen universele basisbehoeften delen, wordt de manier waarop zij die behoeften uitdrukken sterk beïnvloed door persoonlijke, fysieke, sociale en culturele factoren. In het Vlaamse Gewest heeft 39,5% van de minderjarigen een buitenlandse herkomst en bij 30,7% van de kinderen geboren in 2022 werd een andere taal dan het Nederlands geregistreerd als moedertaal (Opgroeien, 2023). 12% van de kinderen in Vlaanderen wordt geboren in kansarmoede (Opgroeien, 2023). Steeds meer jonge mensen stellen binaire gendercategorieën in vraag, en de lgbti+-gemeenschap wordt zichtbaarder.

Daarnaast blijft genderongelijkheid een aandachtspunt. België scoort met 71,4 weliswaar bovengemiddeld op de EU-gendergelijkheidsindex, maar is sinds 2010 4 plaatsen gezakt (Europees Instituut voor Gendergelijkheid, 2020). Genderongelijkheid neemt bovendien toe tijdens de adolescentie. Uit de JOP-monitor (2023) blijkt dat 22% van de jongeren zich het afgelopen jaar gediscrimineerd voelde, vooral op basis van geslacht, genderidentiteit, leeftijd en etnische afkomst. Kinderen en jongeren zijn dus allesbehalve een homogene groep.

Die diversiteit kan een uitdaging zijn, maar is zeker ook een troef voor een samenleving zolang er sprake is van **gelijkwaardigheid, sociale cohesie en maatschappelijke samenhang waarbij dialoog een cruciale voorwaarde is**. Het recht van het kind om de eigen identiteit te behouden, de eigen cultuur en godsdienst te beleven en de eigen taal te gebruiken, wordt gegarandeerd door het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (art. 8 VRK en art. 30 VRK). De kennis van het Nederlands is wel een cruciale verbindende factor. In de bevraging 't Is aan u! (2023) pleiten kinderen en jongeren voor een inclusievere samenleving met meer gelijkheid. De urgente nood om in te zetten op verbinding wordt duidelijk uit de omgevingsanalyse en wordt bevestigd door vele stemmen in het participatietraject, inclusief door de jongeren zelf.

Het recht op vrije tijd (art. 31 VRK) zou voor alle kinderen en jongeren gegarandeerd moeten zijn, maar in de praktijk wordt dat in Vlaanderen en Brussel nog altijd niet volledig gerealiseerd. **Actieve en inclusieve participatie, burgerschap en engagement** in de vrije tijd zijn hefbomen om dat te realiseren. Kinderen en jongeren in kwetsbare situaties zoals kinderen en jongeren in (kans)armoede, kinderen en jongeren met een handicap, van buitenlandse herkomst, in de jeugdhulp of uit de lgbti+-gemeenschap, hebben minder toegang tot vrije tijd. Financiële drempels worden het vaakst genoemd, zowel door jongeren, ouders, als door organisatoren (VRT, 2021; JOP-monitor, 2023), maar ook veiligheid en discriminatie worden als drempels genoemd. Bijna 1 op de 3 vrouwen geeft aan dat bezorgdheid over seksuele intimidatie een reden

is om niet naar evenementen te gaan. Meisjes passen hun gedrag aan: ze vermijden bepaalde locaties, blijven in groep of kiezen bewust andere kledij (KdG, 2025).

In 2021 gaven kinderen tussen 8 en 12 jaar een gemiddelde score van 7,7 op een schaal van 1 tot 10 als het ging over het gevoel hebben dat volwassenen mensen in het algemeen naar hen luisteren. Dat is een significante daling tegenover 2018 (-0,7) (Dhoore et al., 2021). Uit het advies van de Vlaamse Jeugdraad (2021) blijkt dat er nog veel stappen naar actief burgerschap te zetten zijn. 11,5% van de jongeren is geëngageerd als vrijwilliger in een organisatie of vereniging (JOP-monitor, 2023).

Met dit prioriteitenplan geeft **de minister van Jeugd** in samenwerking met **de minister van Samenleven** een impuls aan een **inclusieve en solidaire samenleving** waarin alle kinderen en jongeren zich geïnformeerd, gesterkt en gewaardeerd voelen om hun kracht aan te wenden een positieve verandering in de samenleving te zijn. Daarvoor worden **inclusieve vrije tijd, burgerschap** en **engagement** als fundamentele pijlers in het leven van kinderen en jongeren versterkt. Die prioriteit vertrekt vanuit deze 3 krachtige pijlers.

De eerste doelstelling focust op **het recht op vrije tijd** als essentieel onderdeel van opgroeien. Vrije tijd is meer dan ontspanning: het is een plek waar kinderen en jongeren zichzelf kunnen zijn, talenten kunnen ontdekken en sociale banden kunnen smeden. De intrinsieke waarde van cultuur, sport en jeugdwerk is niet te onderschatten. Daarom nemen we drempels weg en maken we ruimte voor iedereen. Denk aan de vrije tijd voor jonge kinderen versterken, ‘safe(r) spaces’ opzetten, een inclusieve en laagdrempelige (muziek)evenementencultuur en (vrijtijds)sectoren die met kinderen en jongeren werken inclusiever maken.

De tweede doelstelling gaat over het **versterken van identiteit en burgerschap**. We willen kinderen en jongeren ondersteunen in hun groei tot kritische, betrokken burgers. Via kwalitatieve jeugdinformatie over hun rechten en thema’s als klimaat, migratie, sociale cohesie, wonen en welzijn, en het integreren van kinderrechtenuitwerking in het onderwijs, krijgen jongeren de tools om hun stem te laten horen. De Nederlandse taal speelt daarin een belangrijke rol. Ook lokale jeugdraden versterken en kwetsbare doelgroepen betrekken, draagt bij aan een inclusieve democratie.

De derde doelstelling erkent en waardeert het **engagement van jongeren**, zowel informeel als formeel. Via sensibiliseringscampagnes, reportages en het verlagen van drempels naar vrijwilligerswerk maken we solidariteit zichtbaar en betekenisvol.

We verenigen die 3 pijlers met een grote **projectoproep ‘Verbindend samenleven’**, waar er over de verschillende vrijetijdssectoren heen innovatieve werkvormen worden ontwikkeld om burgerschap en solidariteit te stimuleren, zoals intergenerationele dialoogtrajecten, ontwikkeling van ruimtes voor open en respectvolle dialoog of methodieken rond het innemen van verschillende perspectieven.

De prioriteit ‘Samenleven in solidariteit’ wordt bovendien weerspiegeld in verschillende Europese beleidsteksten en initiatieven, waaronder Europese jeugdopdrachten #3 (*samenleven in solidariteit*), #4

////////////////////////////////////

6.3 ACTIES ‘SAMENLEVEN IN SOLIDARITEIT’

Actie 1. Vrije tijd voor jonge kinderen

We versterken het recht op vrije tijd van jonge kinderen met specifieke aandacht voor kinderen in (kans)armoede en kinderen met een handicap, gekoppeld aan concrete tools en ondersteuningsmogelijkheden voor ouders.

De eerste levensjaren van kinderen zijn cruciaal voor hun brede ontwikkeling en mentale welzijn. Speelkansen voor jonge kinderen zijn daarbij van onschatbare waarde. Toch ervaren vooral kinderen in (kans)armoede en kinderen met een handicap hoge drempels om te kunnen spelen. Denk aan kleine woningen, gebrek aan buitenruimte, financiële barrières of een aanbod dat onvoldoende aansluit bij specifieke noden. Ook voor de allerjongsten is het beschikbare aanbod bijzonder schaars. Een opvallende trend is de verdwijning van spelotheken: plekken waar jonge kinderen gratis kunnen spelen en ouders elkaar kunnen ontmoeten. Nochtans vervullen die initiatieven een belangrijke sociale en ontwikkelingsgerichte rol.

We nemen de visietekst ‘Kunst, cultuur en de allerjongsten’ (Departement Cultuur, Jeugd en Media, VVSG en Opgroeien) opnieuw ter harte waarbij we kijken naar hoe cultuureducatief het aanbod binnen kinderopvang en gezinsondersteuning ondersteund kan worden. We verkennen de mogelijkheden om de link met sport en jeugdwerk te maken. Daarnaast blazen we het lerend netwerk rond vrije tijd voor die jonge doelgroep nieuw leven in. We ontwikkelen praktische tools voor ouders én zetten in op de herwaardering en herintroductie van spelotheken als laagdrempelige ontmoetingsplekken voor jonge kinderen en hun gezinnen. Lokale besturen worden daarin ondersteund met respect voor de lokale autonomie.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die oproept tot meer inspanningen om het recht op vrije tijd, rust en spel te waarborgen, in het bijzonder van kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen. De aanbeveling van de Raad (2021) tot instelling van een Europese Kindgarantie vraagt lidstaten om ervoor te zorgen dat kinderen in nood (in armoede, met een handicap ...) daadwerkelijke, gelijke en inclusieve toegang hebben tot ‘schoolgerelateerde activiteiten’, waar vrijetijdsactiviteiten buiten de schooluren onder vallen.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Welzijn en Cultuur
In samenwerking met	minister van Jeugd minister van Sport minister van Gelijke kansen minister van Integratie en Inburgering minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel
Timing	2025-2027
Doelstellingen	1: inclusieve vrije tijd
Niveau	Vlaams, (boven)lokaal

////////////////////////////////////

Actie 3. Verbindende, toegankelijke en veilige evenementen voor jongeren

We maken een actuele analyse van het evenementenlandschap met specifieke focus op de (veiligheids)beleving van meisjes.

Sociale bijeenkomsten, fuiven en (muziek)evenementen vormen krachtige hefboomen voor ontmoeting, sociale interactie en lokale verbondenheid. Voor jongeren zijn dat plekken waar ze sociale vaardigheden ontwikkelen en hun identiteit vormgeven. Bovendien nemen jongeren vaak zelf initiatief als organisator van een evenement, fuif of bijeenkomst als blijk van engagement binnen de samenleving. Historisch gezien is dat een laagdrempelige manier voor jongeren om zelf, autonoom vorm te geven aan hun vrije tijd en de vrije tijd van hun leeftijdsgenoten.

Het recentste onderzoek over het onderwerp dateert van 2013. De context is intussen sterk veranderd (onder andere door de covidpandemie) met nieuwe trends zoals digitalisering, diversiteit in muziekbeleving en veranderende sociale dynamieken.

De laatste jaren ervaren organisatoren van evenementen een dalend bezoekersaantal. De drempel om iets te organiseren stijgt, wat het aanbod voor jongeren bedreigt. Sinds de laatste onderzoeken zijn de noden sterk geëvolueerd. Daarom is een actuele analyse nodig die vertrekt vanuit de leefwereld van jongeren zelf, maar die ook de lokale besturen en organisatoren van evenementen bevraagt. We hebben daarbij bijzondere aandacht voor het veiligheidsgevoel van de deelnemers. De aanwezigheid van aanspreekpunten en opgeleide vrijwilligers wordt als positief ervaren, maar is nog lang niet de norm.

De analyse moet aanbevelingen formuleren voor alle relevante actoren: de lokale besturen, de organisatoren van evenementen en de Vlaamse overheid.

Met de aanbevelingen moeten we in staat zijn om duurzame, inclusieve, veilige en verbindende evenementen te realiseren waarin jongeren zich welkom en veilig voelen, en waarin ze actief kunnen deelnemen én organiseren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die verwijst naar het recht van het kind op rust, vrijetijdsbesteding, spel, recreatieve activiteiten, cultureel leven en kunst. Dat omvat het waarborgen van activiteiten die veilig, inclusief en toegankelijk zijn. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren vragen om de toegang tot sociale en culturele diensten te garanderen, zodat vrijetijdsbesteding voor alle jongeren toegankelijk is. Er wordt opgeroepen om daarbij gebruik te maken van een intersectionele aanpak.

Actie 4. Kritisch burgerschap door kwalitatieve jeugdinformatie

We versterken kinderen en jongeren als kritische burgers door kwalitatieve informatie over maatschappelijke thema's en hun rechten, met bijzondere aandacht voor vrije tijd en burgerschap.

In een versnipperd medialandschap, waar informatie en nieuws elkaar snel opvolgen, dreigen jongeren het overzicht te verliezen. Daarom is het essentieel dat er toegankelijke, betrouwbare en jeugd vriendelijke informatie beschikbaar is. Die nood leeft breed, over sectoren en beleidsdomeinen heen, en sluit aan bij meerdere prioriteiten van het JKP. We zetten in op sterke en kwalitatieve jeugd informatie over de thema's die passen binnen de JKP-prioriteiten (vrije tijd, mentaal welzijn, engagement, klimaat, verkeer, wonen ...).

Daarnaast bouwen we aan sterke burgerschapseducatie op maat van kinderen en jongeren. Kennis van je rechten en verantwoordelijkheden is een fundamentele voorwaarde voor volwaardig burgerschap. Kinderrechteneducatie vormt dan ook een essentieel onderdeel van de brede ontwikkeling van kinderen, zoals vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De verankering van kinderrechten in de minimumdoelstellingen van het lager onderwijs biedt daarbij belangrijke kansen. We zetten ook participatief in op het versterken van het bewustzijn van rechten bij kinderen en jongeren in jeugdhulpvoorzieningen en niet-begeleide minderjarigen en jongeren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschuwing 13 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die kinderrechteneducatie en burgerschapseducatie over de democratische samenleving aanmoedigt. Ook de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, vraagt lidstaten om toegankelijke, kindvriendelijke taal en informatie op maat te bevorderen. Lidstaten worden verzocht om maatregelen te nemen die kinderen in een situatie van migratie beschermen. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenleving voor jongeren sporen aan om toegankelijke informatiediensten en jeugd vriendelijke informatie en communicatie aan te bieden, zodat alle jongeren zich bewust zijn van en gebruikmaken van hun rechten en mogelijkheden.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Media minister van Onderwijs minister van Welzijn minister van Gelijke Kansen
Timing	2026-2030
Doelstellingen	2: burgerschap
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Goed in je vel Ruimte om jong te zijn De weg naar volwassenheid

Actie 5. Informeel engagement erkennen en waarderen

We maken verschillende vormen van informeel engagement van kinderen en jongeren zichtbaar, en we erkennen en waarderen ze.

Overall in Vlaanderen en Brussel zetten kinderen en jongeren zich op uiteenlopende manieren in voor hun omgeving en medemensen. Ze doen klusjes, begeleiden jongere kinderen of leeftijdsgenoten met huiswerk, brengen bezoekjes aan ouderen, nemen deel aan opruimacties in de buurt of engageren zich online, bijvoorbeeld als moderator op een forum. Die vormen van engagement zijn waardevol, maar blijven vaak onder de radar en worden zelden erkend.

Met het JKP 2020-2024 werden al belangrijke stappen gezet: er werden verschillende onderzoeken uitgevoerd en 14 projecten werden ondersteund via de oproep 'Informeel vrijwillig engagement' (2024) waaruit een inspiratiegids en een eindrapport voortvloeiden. We bouwen daarop verder. We stimuleren lokale besturen om ermee aan de slag te gaan via financiële incentives voor partnerschappen die specifieke kaders en/of methodieken voorstellen om die informele initiatieven te ondersteunen en om lasten en drempels voor jongeren weg te nemen.

Tegelijk willen we bijdragen aan een genuanceerder en eigentijds beeld van kinderen en jongeren in de samenleving. We belichten hun positieve inzet en innovatieve ideeën om bij te dragen aan de samenleving en bekijken de mogelijkheid om samen te werken met actoren in het medialandschap, bijvoorbeeld in functie van een reportagereeks. Daarom lanceren we een brede sensibiliseringscampagne rond solidariteit, waarin we de diverse vormen van informeel engagement van kinderen en jongeren zichtbaar maken en waarderen. We doen dat aan de hand van herkenbare verhalen en voorbeelden uit hun leefwereld, met bijzondere aandacht voor engagement dat vaak onzichtbaar blijft, zoals zorg voor familieleden, buurtinitiatieven of digitale inzet. Zo versterken we het maatschappelijke draagvlak en stimuleren we erkenning van die waardevolle bijdragen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren, die verzoeken om initiatieven aan te moedigen die de toegang van jongeren tot vrije tijd en jeugdwerk faciliteren, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. De resolutie van de Raad (2024) over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa roept op om nieuwe en innovatieve vormen van vrijwillig engagement en burgerparticipatie te ondersteunen en te faciliteren door middel van middelen, ruimte en andere vormen van ondersteuning.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Gelijke Kansen minister van Cultuur minister van Integratie en Inburgering minister van Werk minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel
Timing	2026
Doelstellingen	2: burgerschap 3: engagement
Niveau	Vlaams, lokaal
Link naar andere prioriteiten	Ruimte om jong te zijn De weg naar volwassenheid

Actie 6. Laagdrempelig formeel engagement

We versterken vrijwillig engagement in jeugd- en volwassenwerk.

We willen werk maken van een inclusief en laagdrempelig Vlaams kader dat lokale besturen en organisaties ondersteunt om hun erkenningspraktijken open te trekken. De bestaande erkenningskaders zijn vaak gestoeld op traditionele vormen van participatie en sluiten onvoldoende aan bij de leefwereld, noden en wensen van diverse jongeren. Dat creëert drempels, terwijl juist die jongeren veel potentieel en motivatie tonen om zich in te zetten voor hun omgeving.

Ook in Brussel gaan we met de VGC en lokale besturen in overleg om wachtlijsten en tekorten aan jeugdleiders weg te werken.

In aansluiting op de Beleidsnota Sport, waarin het voornemen staat om jonge adolescenten te betrekken als vrijwilliger of jeugdtrainer binnen hun sportclub, willen we ook in andere sectoren ruimte creëren voor laagdrempelig engagement. We zetten in op toegankelijke vorming en ondersteuning, zodat elke jongere – ongeacht achtergrond, handicap of opleidingsniveau – de kans krijgt om zich te engageren en daarin te groeien.

Gebaseerd op bestaand onderzoek vanuit het perspectief van jongeren zelf, maken we ruimte voor diverse vormen van engagement. We bekijken welke ondersteuningsmaatregelen nodig zijn, welke drempels we kunnen wegnemen, en hoe bestaande instrumenten aangepast kunnen worden. Toeleiding en zichtbaarheid zijn cruciaal: jongeren moeten weten waar ze terecht kunnen, en voelen zich welkom en erkend.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die oproept tot meer inspanningen om het recht op vrije tijd, rust en spel te waarborgen, in het bijzonder van kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren verzoeken om initiatieven aan te moedigen die de toegang van jongeren tot vrije tijd en jeugdwerk faciliteren, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. De resolutie van de Raad (2024) over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa roept op om de gelijke toegang tot jeugdwerk te faciliteren door middel van een intersectionele aanpak.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Cultuur minister van Gelijke Kansen minister van Sport minister van Integratie en Inburgering minister van Binnenlands bestuur minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel
Timing	2026
Doelstellingen	1: inclusieve vrije tijd 3: engagement
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	De weg naar volwassenheid
Link naar andere transversale plannen	Focus op specifieke doelgroepen binnen VAPA, GAHI en Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan

Actie 8. Inclusiebevordering in de vrije tijd

We bevorderen inclusie in het jeugdwerk en in andere (vrijtijds)sectoren.

Heel wat organisaties die werken met kinderen en jongeren, zoals sportverenigingen, culturele en artistieke initiatieven, en buitenschoolse opvang, botsen op concrete uitdagingen rond diversiteit, inclusie, kinderrechten en het aanpakken van discriminatie. De nood aan toegankelijke expertise, vorming en begeleiding is groot, maar het aanbod is versnipperd en moeilijk vindbaar.

Binnen het jeugdwerk en andere (vrijtijds)sectoren werden hier al stappen in gezet. De UITPAS, Buurtsport en Komaf zijn hier goede praktijken. We willen het werken rond inclusie verbreden en laten beantwoorden aan de noden van kinderen en jongeren en de verschillende (vrijtijds)sectoren die met hen werken. We verlagen drempels, versterken competenties en bouwen aan een inclusieve vrijetijdsomgeving waarin élk kind en elke jongere zich welkom voelt.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 16 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om alle vormen van discriminatie aan te pakken. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om ervoor te zorgen dat kinderen altijd worden behandeld zonder discriminatie en dat alle kinderen, in al hun diversiteit, gelijke toegang hebben tot diensten en zorg. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren verzoeken om initiatieven aan te moedigen die de toegang van jongeren tot vrije tijd faciliteren, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie, evenals om de schijnwerper te zetten op jeugdwerk als aanjager van inclusie en de kennis en diversiteit van het jeugdwerk te waarborgen en te tonen.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Integratie en Inburgering minister van Cultuur minister van Gelijke Kansen minister van Toerisme minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel
Timing	2027
Doelstellingen	1: inclusieve vrije tijd
Niveau	Vlaams, lokaal

Actie 10. Proeftuin veilige(re) jeugdplekken in de vrije tijd

We ontwikkelen een inspiratiekader en initiëren proeftuinen rond het creëren van veilige(re) jeugdplekken in de vrije tijd voor en door kinderen en jongeren.

Op basis van inzichten uit eerdere projecten werken we aan een breed toepasbaar inspiratiekader rond veilige(re) jeugdplekken in de vrije tijd, zodat elk kind en elke jongere zich thuis voelt. We zetten in op de emotionele en fysieke veiligheid en integriteit, zonder te focussen op het afbakenen van fysieke ruimtes. Het kader richt zich op het volledige vrijetijdslandschap, van jeugdwerk tot cultuur en welzijn, en vertrekt vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren zelf. We werken maximaal inclusief en komen zo tegemoet aan de noden van specifieke doelgroepen.

Naast het inspiratiekader brengen we bestaande initiatieven en omstaanderstrainingen in kaart, zodat organisaties concrete handvatten krijgen om met het thema aan de slag te gaan. Tegelijk zetten we 2 experimentele proeftuinen op, waarin minstens 2 verschillende vrijetijdssectoren samenwerken met kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie. Samen ontwerpen en testen ze een veilige(re) plek waar jongeren zich welkom, gehoord en vrij kunnen voelen. De nadruk ligt op participatie: kinderen en jongeren zijn niet alleen doelgroep, maar ook medeontwerpers van die ruimtes.

Met deze actie willen we bijdragen aan een vrijetijdsaanbod waarin elke jongere zich veilig en gezien voelt. Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die oproept tot meer inspanningen om het recht op vrije tijd, rust en spel te waarborgen, in het bijzonder voor kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om gerichte steun te verlenen aan specifieke groepen kinderen, zoals kinderen in nood, kinderen die specifieke nadelen ondervinden en kinderen die het risico lopen te worden gediscrimineerd of die specifieke risico's lopen op geweld. Lidstaten moeten ervoor zorgen dat kinderen zich veilig voelen in alle ruimten, ook in de vrije tijd. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren verzoeken om initiatieven aan te moedigen die de toegang van jongeren tot vrije tijd faciliteren, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie.

Actie 11. Projectoproep ‘Verbindend samenleven’

We lanceren de projectoproep en begeleidingsopdracht ‘Verbindend samenleven’ met als doel ontmoeting en dialoog te stimuleren over sociale breuklijnen heen, met een focus op sociale rechtvaardigheid, solidariteit en inclusie.

In onze samenleving zien we toenemende spanningen rond thema’s zoals klimaat, gender en migratie, ook onder jongeren. Daardoor komen een genuanceerde dialoog en het zoeken naar verbinding steeds meer onder druk te staan. Met deze actie willen we ruimte creëren voor échte ontmoeting in de vrije tijd, over sectoren en generaties heen.

De projectoproep richt zich op initiatieven die actief inzetten op het versterken van het sociale weefsel door middel van dialoog en gesprek. Denk aan intergenerationele dialoogtrajecten over gevoelige maatschappelijke thema’s, projecten die omgevingen creëren – veilige jeugdplekken waar jongeren en anderen op een open, gelijkwaardige manier ervaringen kunnen delen –, argumentatieleer, of methodieken voor open debat die jongeren helpen om verschillende standpunten in te nemen en te begrijpen.

Een belangrijk uitgangspunt is dat jongeren zélf mee vormgeven aan die projecten. Hun stem, ervaring en creativiteit zijn essentieel om tot duurzame verbinding te komen. De geselecteerde projecten worden bovendien kwalitatief begeleid, zodat ze kunnen uitgroeien tot inspirerende praktijken met impact. Met deze actie willen we bijdragen aan een samenleving waarin ontmoeting mogelijk is, ongeacht leeftijd, herkomst, gender, levensbeschouwing of overtuiging, en waarin jongeren actief meebouwen aan een rechtvaardige en inclusieve toekomst.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren, die lidstaten oproepen om het vermogen van jongeren om kritisch na te denken te erkennen en te stimuleren, de verschillende vormen van inzet door jongeren als drijvende kracht van verandering te erkennen, om hechtere samenlevingen tot stand te brengen. Dat kan door jongeren te helpen, te ondersteunen en te empoweren om positieve rolmodellen te worden op het vlak van maatschappelijke participatie en betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen, bijvoorbeeld via jeugdinitiatieven, participatieprojecten of solidariteitsprojecten. De conclusies van de Raad (2024) over het bieden van ‘glokale’ kansen (glocal opportunities) voor jongeren in landelijke en afgelegen gebieden verzoeken om initiatieven te verkennen en te ondersteunen die zich richten op intergenerationele solidariteit en samenwerking door dialogen te faciliteren. Ook de conclusies van de Raad (2025) over een jongerengemeenschap in Europa op basis van Europese waarden roepen op om actieve deelname van jongeren aan democratische processen, gemeenschapsvormende activiteiten en burgerschapsparticipatie te bevorderen, waaronder intergenerationele projecten en interculturele en intergenerationele dialoog.

7 AFKORTINGEN

BBT	Beleids- en begrotingstoelichting
CLB	Centrum voor Leerlingenbegeleiding
CV	Curriculum vitae
DCJM	Departement Cultuur, Jeugd en Media
ELZ	Eerstelijnszone
EVC	Erkenning van Verworven Competenties
BIK+	Europese Strategie voor een Beter Internet voor Kinderen
GAHI	Geïntegreerd actieplan Horizontaal Integratiebeleid
GGG	Gendergerelateerd geweld
HBSC	Health Behaviour in School-aged Children
Jeugddecreet	Jeugddecreet van 23 november 2023
JKP	Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan
JOP	Jeugdonderzoeksplatform
KeKi	Kenniscentrum Kinderrechten
JoKER	Kind- en jongereneffectrapport
NEET	Not in Education, Employment, or Training
OKAN	Onthaalklas voor Anderstalige Nieuwkomers
SARC	Strategische AdviesRaad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SDGs	Sustainable Development Goals ofwel Duurzame Ontwikkelingsdoelen
VRK	Verdrag inzake de Rechten van het Kind
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie

////////////////////////////////////

Resolutie CM/Res(2020)2 over de Strategie voor de Jeugdsector 2030 van de Raad van Europa. *Jongeren en de waarden van de Raad van Europa*. Geraadpleegd via <https://rm.coe.int/0900001680998935> en <https://rm.coe.int/youth-sector-strategy-2030-booklet-dutch/1680a22a9a>.

Resolutie van de Raad van de Europese Unie en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen over een kader voor Europese samenwerking in jeugdzaken: *De EU-strategie voor jongeren 2019-2027* (2018/C 456/01). Geraadpleegd via [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218(01)).

Resolutie van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa (C/2024/3526). Geraadpleegd via https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202403526.

Sciensano. Voedselconsumptiepeiling 2022-2023: *Gewichtstoestand en gewichtsgerelateerd gedrag bij de Belgische bevolking*. Geraadpleegd via <https://www.sciensano.be/nl/resultaten-van-de-nationale-voedselconsumptiepeiling-2022-2023>.

Strategie voor de Rechten van het Kind van de Raad van Europa (2022-2027). *Kinderrechten in actie: van continue implementatie tot gezamenlijke innovatie*. Geraadpleegd via <https://rm.coe.int/council-of-europe-strategy-for-the-rights-of-the-child-2022-2027-child/1680a5ef27>.

Vlaams Instituut Gezond Leven, *Publieke Ruimte aanpakken om mentale gezondheid te versterken*. Geraadpleegd via <https://www.gezondleven.be/settings/gezonde-gemeente/gezonde-publieke-ruimte/de-impact-van-je-omgeving-op-mentaal-welbevinden>.

Vlaamse jeugdraad (2021). *Advies jeugdparticipatie en democratie*. Geraadpleegd via <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/jeugdparticipatie-en-democratie>.

Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989 (A/RES/44/25). Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2020-04/Kinderrechtenverdrag-NL.pdf>.

Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind, Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde Periodieke Verslag van België (CRC/C/BEL/CO/5-6, 28 februari 2019). Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2020-06/VN-Slotbeschouwingen-5de-6de-rapport-Belgie.pdf>.

Verenigde Naties (2018). *Jeugdstrategie 2030. Werken met en voor jongeren*. Geraadpleegd via https://www.unyouth2030.com/_files/ugd/b1d674_9f63445fc59a41b6bb50cbd4f800922b.pdf.

//

VRT (2021). *Armoede en vrijetijdsbesteding*. Geraadpleegd via <https://www.vrt.be/nl/assets/files/2024-09/VRT---Vlamingen-en-vrijetijdsbesteding---extern.pdf>

9 INDICATIEVE BUDGETRAMING JEUGD

Dit is een indicatieve budgetraming voor de projectmiddelen van Jeugd. De indicatieve raming voor 2026-2029 biedt een overzicht van de middelen per prioritaire transversale doelstelling, zowel per jaar als per actie. Benodigde budgetten van betrokken ministers zijn niet opgenomen in deze tabellen.

9.1 2025

2025	Onderzoek Integriteit Jeugdwerk	€ 100.000
	Lancering JKP	€ 50.000
	Meesterproef Vlaamse Bouwmeester	€ 120.000
	Onderzoek Muziekevenementencultuur bij jongeren	€ 100.000
	Netwerk Kies kleur tegen pesten	€ 177.000

9.2 JAAROVERZICHT

	Goed in je vel	Ruimte om jong te zijn	De weg naar volwassenheid	Samenleven in solidariteit	TOTAAL per jaar:
2026	€ 550.000	€ 200.000,00	€ 220.000,00	€ 355.000,00	€ 1.325.000,00
2027	€ 150.000	€ 725.000,00	€ 225.000,00	€ 225.000,00	€ 1.325.000,00
2028	€ 200.000	€ 200.000,00	€ 680.000,00	€ 245.000,00	€ 1.325.000,00
2029	€ 425.000	€ 200.000,00	€ 200.000,00	€ 500.000,00	€ 1.325.000,00

11 EINDRAPPORT - DIRECTE PARTICIPATIE MET KINDEREN EN JONGEREN

11.1 INLEIDING

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) is een beleidsinstrument van de Vlaamse Regering dat wordt gecoördineerd door de minister van Jeugd, die ook coördinerend minister voor Kinderrechten is. In het JKP staat de visie van de Vlaamse Regering op het te voeren beleid voor kinderen en jongeren van 0 tot en met 30 jaar.

Het JKP moet aangeven hoe de Vlaamse Regering zal werken aan:

1. Het creëren en borgen van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren.
2. Het creëren en borgen van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren.
3. Het creëren van digitale, fysieke en mentale ruimte voor kinderen en jongeren.
4. Het verhogen van formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving.

Het plan krijgt concreet vorm aan de hand van transversale prioriteiten waar doelstellingen en acties aan gekoppeld zijn.

Er zijn voor het JKP 2025-2029 vier goedgekeurde prioriteiten. Ten eerste is er **Goed in je vel**, waarbij veel aandacht wordt besteed aan de weerbaarheid en veerkracht van kinderen en jongeren in een constant veranderende wereld. Omdat hun sociale leven zich ook online afspeelt, wordt er binnen deze prioriteit ook specifiek aandacht gegeven aan de digitale leefwereld.

Daarnaast is er **Ruimte om jong te zijn**, wat betekent dat kinderen en jongeren zich moeten kunnen bewegen in een veilige, gezonde omgeving die ze vrij kunnen ontdekken. Dit heeft een positieve impact op hun welzijn en ontwikkeling, en daarom willen we met dit JKP inzetten op groene, verkeersveilige en leefbare openbare ruimte die aan de behoeftes van kinderen en jongeren voldoen.

De derde prioriteit is **Weg naar volwassenheid**, waarbij de focus ligt op grote scharnierpunten in jongeren hun leven, en de grote veranderingen die komen kijken bij het volwassen worden, zoals het kiezen van een studie, het vinden van werk of een kwalitatieve woning, en het toenemen van hun zelfstandigheid.

Tot slot is er **Samenleven in solidariteit**, wat inhoudt dat elk kind en elke jongere het recht heeft om volop de eigen identiteit te creëren en te beleven. Deze prioriteit focust op inclusieve vrije tijd en verbinding en dialoog in onze superdiverse samenleving.

Om grondig geïnformeerd de prioriteiten te kunnen kiezen, werden heel wat stappen gezet.

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media had voor de vorming van een nieuwe regering een uitgebreide **omgevingsanalyse** opgemaakt. De omgevingsanalyse geeft een overzicht van een selectie van relevante trends, cijfers, onderzoeken over de leefwereld van kinderen en jongeren, en is daarom een waardevol document. Het bevat recente administratieve data, maar ook survey-gegevens uit grote kwantitatieve studies en resultaten van kwalitatieve onderzoeken.

In de fase richting een nieuwe Vlaamse Regering verzamelde het Departement Cultuur, Jeugd en Media relevante input om **aanbevelingen** voor de prioriteiten op te maken. De aanbevelingen zijn geschreven op een algemeen niveau en geclusterd in 8 thema's, en boden voor de Vlaamse Regering ondersteuning en richting om de prioriteiten te selecteren van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029.

Daarnaast werd er, gestoeld op decretale basis, een omvangrijk **participatief traject** gelopen met aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid, de jeugdsector, middenveldorganisaties, lokale besturen, experts én kinderen en jongeren zelf. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media organiseerde verschillende momenten met professionals en relevante actoren die werken met en voor kinderen en jongeren. Het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid, een van de beleidsinstrumenten om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB) te realiseren, werd in het licht van dit traject uitgebreid met een brede groep stakeholders. Daarnaast ging het Departement Cultuur, Jeugd en Media langs op de commissie Jeugdinformatie van De Ambassade, de commissie Breed Jeugdbeleid van Bataljong, de Vlaamse Jeugdraad, de commissie Jeugdwerk en werd er een inspraakmoment georganiseerd op het evenement 'Komaf: inclusie in de vrije tijd' op 5 december 2024. Ze werden allen als vertegenwoordigers van kinderen en jongeren bevraagd naar hun kennis en expertise om mee invulling te geven aan de aanbevelingen.

Parallel werd een **survey** gelanceerd gericht op medewerkers van de Vlaamse overheid, professionals in het jeugdwerk, jeugdambtenaren, onderzoekers, ... waarin gepeild werd naar het belang van de thema's en de aanbevelingen, hiaten, suggesties tot onderzoek en mogelijke doelgroepen waarop bepaalde acties van toepassing kunnen zijn.

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media verwerkte alle input uit het gelopen proces in een uitgebreide nota, gericht aan het kabinet. Zo werd de minister van Jeugd geïnformeerd over wat leeft, en kwam de Vlaamse Regering tot een gedragen en beargumenteerde beslissing over de prioriteiten voor het JKP.

Het JKP steunt op samenwerking met andere Vlaamse beleidsdomeinen, omdat de leefwereld van kinderen en jongeren niet in afgebakende thema's te verdelen is. Het plan legt verbanden tussen verschillende thema's om een ambitieus, krachtig en coherent beleid te voeren. De aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid zijn in dit licht onontbeerlijk en spelen een cruciale rol in het geheel.

Na de keuze door de Vlaamse Regering over de prioriteiten ging een volgende fase van start. Er werden per prioriteit **werkgroepen** opgericht waarin aanspreekpunten of aangewezen vertegenwoordigers zetelden vanuit de verschillende beleidsdomeinen en (intermediaire) organisaties. Die werkgroepen werkten flankerend aan het horizontaal overleg, waar de aanspreekpunten ook mee hun inbreng gaven op de inhoud door de resultaten uit het proces met de werkgroepen te toetsen aan urgentie, transversaliteit en

impact. Het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid bewaakte het geheel en heeft de opdracht om het JKP mee vorm te geven, uit te voeren en bij te sturen.

Daarnaast kregen kinderen en jongeren in deze fase ook zelf de mogelijkheid om hun inbreng te leveren op de uitwerking van de prioriteiten. Dat gebeurde in samenwerking met Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). Zij ontwikkelden een methodiek om dit te kunnen organiseren, op basis van de eerder door hen ontwikkelde participatiecirkel.

Een participatieproces vraagt tijd, ruimte en flexibiliteit, en in het bijzonder durven openstaan voor de meningen van burgers waaronder ook kinderen en jongeren. Het is een uitdagend proces waarbij zoeken en reflectie centraal staan. Door in te zetten op beleidsparticipatie van kinderen en jongeren, zet je zelf al in op de realisatie van hun recht op participatie. Om dit recht op participatie op een kindvriendelijke manier te realiseren, is het belangrijk om rekening te houden met hun rechten en enkele voorwaarden voor goede en betekenisvolle participatie in acht te nemen. Deze rechten en voorwaarden zijn verwerkt in de verschillende stappen van de **participatiecirkel** (Zie pg 7 van de handleiding van de participatiecirkel: een participatieproces met kinderen en jongeren: hoe dan?). Het is belangrijk dat deze voorwaarden bijzondere aandacht krijgen bij het plannen en uitvoeren van het participatieproces. Alle info over de participatiecirkel is te vinden op www.ookeenstem.be.

Alle input uit die twee trajecten werd verwerkt in doelstellingen en acties, binnen de reeds bepaalde prioriteiten.

In functie van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan werd ook afgestemd met andere transversale beleidsplannen van de Vlaamse overheid, zoals het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA), het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan en het Geïntegreerd actieplan Horizontaal Integratiebeleid (GAHI). Doorheen het volledige proces werd ook nauw afgestemd met het kabinet, die op haar beurt in gesprekken met andere kabinetten om ook daar de nodige betrokkenheid te zoeken en te creëren om van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan een succes te maken.

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan is in haar fundament een ambitieus plan, waar vele actoren aan meewerken om er een succesverhaal van te maken. Die participatie, door stakeholders, maar ook door kinderen en jongeren zelf, maakt het plan uniek, en schept de mogelijkheid om grote impact te maken op een gedragen en doelgerichte manier.

11.2 DIRECTE PARTICIPATIE MET KINDEREN EN JONGEREN

11.2.1 Aan de slag met de participatiecirkel

Het Vlaams Departement Cultuur, Jeugd en Media vroeg aan **KeKi** om kinderen en jongeren rechtstreeks te betrekken bij de uitwerking van de transversale prioriteiten van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2025-2029. De *directe* participatie van kinderen en jongeren aan het JKP betekent dat kinderen en jongeren zelf de mogelijkheid hebben om hun inbreng te leveren. Deze directe participatie sloot aan bij een traject van *indirecte* participatie. Daarbij organiseerde het departement verschillende gesprekken met professionals en andere betrokkenen die met en voor kinderen en jongeren werken. Deze actoren werden als vertegenwoordigers van kinderen en jongeren bevraagd naar hun kennis en expertise om mee invulling te geven aan de prioriteiten.

Voor de directe participatie baseerde KeKi zich op **de participatiecirkel** om dit directe participatieproces met de kinderen en jongeren uit te tekenen en vorm te geven¹. De participatiecirkel gidst je doorheen het ontwerpen, uitvoeren of evalueren van een participatieproces met kinderen en jongeren. Er is zowel oog voor de praktische beslissingen als de randvoorwaarden voor een geslaagd proces.

De participatiecirkel werpt **21 reflectievragen** op om een participatieproces te plannen, uit te voeren en te evalueren. Deze 21 vragen zijn verdeeld over vijf bouwstenen en vijf stappen.

De **vijf bouwstenen** zijn:

1. Bouwsteen 1: Wat verstaan jij en je team onder participatie van kinderen en jongeren?
2. Bouwsteen 2: Waarom betrek je kinderen en jongeren?
3. Bouwsteen 3: Welke elementen van een participatieve basishouding zijn ontwikkeld bij jezelf en welke wil je verder ontwikkelen?
4. Bouwsteen 4: Hoe zorg je ervoor dat alle kinderen en jongeren gelijkwaardig kunnen participeren?
5. Bouwsteen 5: Hoe realiseer je je participatieproces op een kindvriendelijke manier?

De **vijf stappen** zijn:

- A. Stap 1: De maatschappelijke uitdaging bepalen
- B. Stap 2: De doelgroep bepalen en bereiken
- C. Stap 3: Het participatieproces uittekenen
- D. Stap 4: Het participatiemoment vormgeven
- E. Stap 5: Evalueren en terugkoppelen

¹ De participatiecirkel is een tool die ontwikkeld is binnen het project REFLECTOR 2.0. Met REFLECTOR 2.0 wilde het Departement Cultuur, Jeugd en Media Vlaamse beleidsmakers meer bewust maken van het belang van beleidsparticipatie van kinderen en jongeren en hen de nodige tools geven om kinderen en jongeren bij hun beleidswerk te betrekken.

11.2.2 Vijf stappen en hun reflectievragen

In wat volgt worden aan de hand van **de vijf stappen** weergegeven op welke manier KeKi de directe participatie van kinderen en jongeren uitgetekend heeft.

Stap 1: de maatschappelijke uitdaging bepalen

De **maatschappelijke uitdaging** bij dit directe participatieproces vertrok enerzijds vanuit zeer diverse beleidsthema's en anderzijds vanuit **het recht op participatie** (art. 12 e.v. IVRK). Dit betreft het recht van kinderen en jongeren om vrij hun mening te geven over alle zaken die hen aangaan waarbij aan de mening van het kind het nodige gewicht wordt toegekend. Vanuit dit recht op participatie werd (en wordt) het belangrijk geacht dat kinderen en jongeren mee participeren aan de totstandkoming van het JKP 2025-2029.

De **inhoudelijke focus** van dit directe participatieproces steunde volledig op de vier prioriteiten zoals beschreven in de inleiding. De participatie werd opgezet aan de hand van een methodiek waar vrije **ruimte was voor open vragen** zoals: waar worden ze blij van? Wat maakt hen boos? Waar liggen ze wakker van? Wat is volgens hen een probleem? Waar hebben ze nood aan? Wat is volgens hen een goed idee, een oplossing, enzovoort? Wat zou voor hen een hulp zijn? Of waar hebben ze in het verleden hulp aan gehad? Aan de hand van dergelijke vragen werd er 'van onderuit' (bottom-up) ruimte gemaakt voor onderwerpen en zaken die kinderen en jongeren belangrijk vinden.

Stap 2: de doelgroep bepalen en bereiken

Het JKP 2025-2029 richt zich tot **alle kinderen en jongeren** in Vlaanderen en Brussel van 0 tot en met 30 jaar. Omdat het JKP vertrekt vanuit een **kinderrechtenreflex** ligt de focus sterk op het realiseren van de rechten van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties.

Voor het directe participatieproces werden **ondervertegenwoordigde of 'weinig gehoorde' groepen** van kinderen en jongeren geprioriteerd. De eerste selectie van deze groepen gebeurde op basis van:

- a De input uit verschillende momenten waarbij het Departement Cultuur, Jeugd en Media langsging bij experts en vertegenwoordigers van kinderen en jongeren (jeugdwerk, jeugdwerzijnswerk...).
- b De input uit de survey, gelanceerd door het Departement Cultuur, Jeugd en Media, gericht aan Vlaamse beleidsmedewerkers, jeugd- en andere organisaties, experts en onderzoekers, waarin expliciet de vraag werd gesteld welke doelgroepen dreigden minder gehoord te zijn.
- c Een documentanalyse door KeKi (bv. het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat, het memorandum van de Kinderrechtencoalitie, nieuwsbrieven van Tzitemzo, de hiënanalyse kinderrechtenonderzoek van KeKi, de transversale JKP-prioriteiten en een doelgroepenlijst van het departement).

Kinderen en jongeren met een handicap	Inoa (Roeselare) www.inoa-groep.be/	5 kinderen 7-12 jaar 3 tieners 16 – 17 jaar
---------------------------------------	---	--

De **kinderen en jongeren** werden, met de hulp van de partner (zie tabel boven), **geïnformeerd en warm gemaakt** om deel te nemen (bv. ‘een leuke workshop’, ‘je mening geven over zaken die je belangrijk vindt’, lunch of avondeten, waardebou).

KeKi voorzag voor de partner een ‘**informerende brief**’, geschreven op maat van kinderen en jongeren. Deze informerende brief bevatte informatie over het JKP 2025-2029, het doel van de workshop en aspecten zoals vrijwilligheid, anonimiteit, vertrouwelijkheid, veiligheid, gebruik van hun inbreng en hun recht op te stoppen (zonder verantwoording). Kinderen en jongeren die graag wilden deelnemen, werden via deze brief als ‘geïnformeerd over de workshop’ beschouwd en gaven door deel te nemen aan de workshops de facto hun toestemming. In het geval van minderjarige deelnemers werden ook de ouder(s), voogd(en) of begeleider(s) geïnformeerd om hun akkoord te geven. Maar **ook aan het begin van elke workshop** werden de kinderen en jongeren geïnformeerd (bv. het JKP 2020-2024 werd getoond, er werd geduid wat het doel is van dit plan, dat de minister van Jeugd het initiatief heeft om ook andere ministers te betrekken, enzovoort).

Een afgedrukt exemplaar van de informerende brief werd aan het begin van de workshop beschikbaar gesteld aan de kinderen en jongeren. Bijkomend werd er ook tijdens de workshop voldoende ingecheckt bij de kinderen en jongeren of ze nog steeds wilden deelnemen.

In essentie gaat dit over de **participatieve basishouding** van de begeleider van het participatiemoment. Deze houding dient aan te sluiten bij de leef- en ervaringswereld van kinderen en jongeren. Hoe je omgaat met kinderen en jongeren, bepaalt de mate waarin ze hun recht op participatie kunnen realiseren. Een participatieve en faciliterende houding is essentieel. Dit is vooral belangrijk als je zelf rechtstreeks aan de slag gaat met kinderen en jongeren. Maar ook als je vanop afstand het participatieproces aanstuurt en opvolgt, bepaalt je houding veel van hoe je staat tegenover participatie en (de waarde van) de inbreng van kinderen en jongeren. Enkele eigenschappen van een participatieve basishouding:

- + Je reflecteert over je eigen houding en visie, en je bent bereid bij te leren van wat kinderen en jongeren aanbrengen.
- + Je hebt respect voor de mening van kinderen en jongeren en neemt deze mening ernstig.
- + Je kan een vertrouwelijke omgeving creëren waarin kinderen en jongeren zich veilig voelen om deel te nemen aan de activiteit.
- + Je hebt aandacht voor de interactie tussen kinderen en jongeren.
- + Je stuurt de vraagstelling niet te veel.²

² Zie de [handleiding van de participatiecirkel](#): een participatieproces met kinderen en jongeren: hoe dan?, pagina 15

Stap 3: het participatieproces uittekenen

Dit traject van directe participatie maakte deel uit van de ontwikkeling van het JKP 2025-2029, en focuste op het concreet invullen van de transversale prioriteiten. Beleidsparticipatie was fundamenteel in de weg naar het JKP. De vraag wanneer kinderen en jongeren mee kunnen participeren aan het proces was dan ook een vraag die met de nodige zorg en aandacht werd beantwoord.

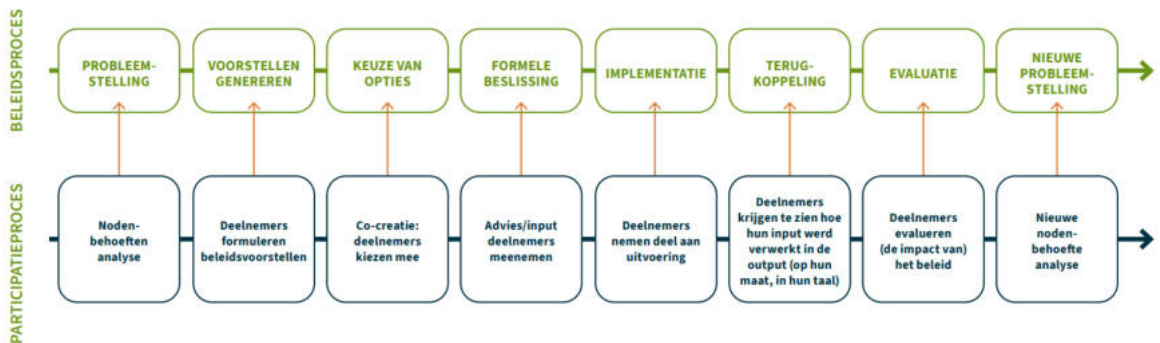
Het JKP is een politiek plan, wat betekent dat er politieke keuzes en beslissingen worden gemaakt. Het betrekken van de jeugd is decretaal bepaald, Departement Cultuur, Jeugd en Media en de minister van Jeugd wilden de stem van kinderen en jongeren waardevol laten klinken in het plan.

Op basis van ervaringen binnen eerdere participatieprocessen die het Departement Cultuur, Jeugd en Media coördineerde, en in nauwe afstemming met verschillende experts in participatie waaronder Bataljong, de Kinderrechtencoalitie, de Vlaamse Jeugdraad en KeKi werd beslist om participatie te organiseren ná de beslissing van de prioriteiten. Op die manier kon de participatie gericht georganiseerd worden.

De politieke keuze over de prioriteiten schiep een kader waarbinnen het participatieproces kon plaatsvinden, met voldoende ruimte om input te leveren in functie van het uitwerken van de doelstellingen en acties onder de prioriteiten.

Het onderstaande model ondersteunde en kaderde de beslissing over **waar en hoe kinderen en jongeren op een voor hen betekenisvolle manier konden participeren aan het JKP-beleidsproces:**

- > Fase 1: de **probleemstelling** (noden-behoeftenanalyse: bv. welke problemen en noden zien kinderen en jongeren zelf?);
- > Fase 2: het **genereren van voorstellen** (deelnemers formuleren beleidssuggesties: bv. welke oplossingen en ideeën hebben kinderen en jongeren zelf?);
- > Fase 6: de **terugkoppeling** (deelnemers krijgen te zien hoe hun input werd verwerkt in de output, op hun maat, in hun taal). Er zal ook aandacht zijn voor de valorisatie van de participatie van kinderen en jongeren in de concrete uitvoering van het JKP.

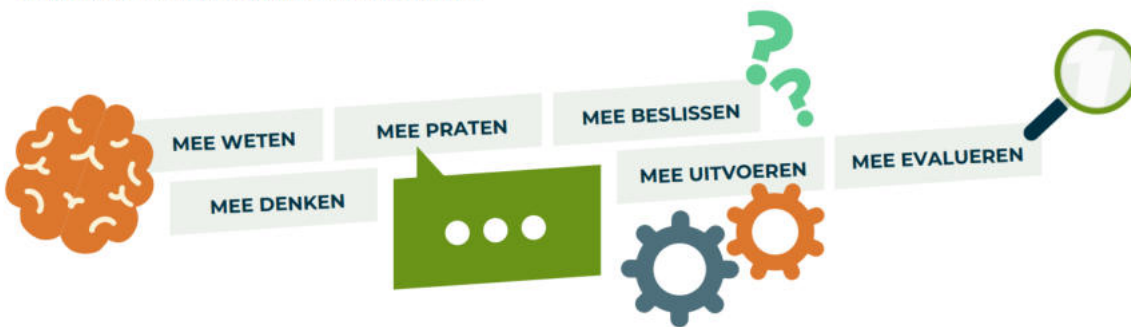

Participatie is geen proces dat enkel voorafgaand aan beslissingen georganiseerd wordt. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media geeft participatie ook doorheen de uitvoering van het JKP een betekenisvolle plek.

De wijze waarop dit gerealiseerd wordt in de verdere uitrol van het JKP, wordt in afstemming met relevante actoren verder vormgegeven.

Kinderen en jongeren kregen in dit direct participatieproces **verschillende rollen**. Ze werden betrokken in het **(mee) weten, denken en praten**. Ze werden niet betrokken in (mee) beslissen, uitvoeren en evalueren. Het is niet noodzakelijk dat kinderen en jongeren altijd alle rollen opnemen in een participatietraject om te spreken van participatie.

Kinderen en jongeren kunnen verschillende rollen hebben:

In dit directe participatieproces werd gekozen voor **meer informele en niet-conventionele (schoolse) vormen**, die de interesse en het engagement van de kinderen en jongeren verhogen. Er werd **per groep gekozen voor de organisatie van een eenmalige, interactieve workshop van twee uur**. Deze workshop werd in samenwerking met de desbetreffende partner zo goed mogelijk uitgewerkt op maat van de groep.

Stap 4: het participatiemoment vormgeven

Het departement vroeg aan KeKi om kinderen en jongeren rechtstreeks te betrekken bij de uitwerking van de transversale prioriteiten van het JKP 2025-2029. Op basis van de participatiecirkel tekende KeKi het participatieproces uit en gaf KeKi de **interactieve workshops** vorm. Het departement voorzag KeKi van feedback op de uitwerking van deze workshops en bood ook praktische ondersteuning.

KeKi en het departement faciliteerden respectievelijk acht en twee interactieve workshops. Het departement faciliteerde de workshop met de heel jonge kinderen en deze met de kinderen met een handicap (zie stap 2 voor de overzichtstabel). Naast de **facilitator** van de interactieve workshop was er steeds een **notulist** aanwezig om het gesprek te noteren. Vanuit de partnerorganisaties sloot er steeds een **begeleider** aan die de kinderen en jongeren mee op hun gemak kon stellen en hen waar nodig kon ondersteunen in het uiten van hun mening.

Inoa	X				
------	---	--	--	--	--

Het standaard draaiboek en de interactieve workshops hadden de **volgende structuur**:

- **Tijdig aanwezig zijn** op de locatie of in de groep om informele kennismaking mogelijk te maken, in te checken bij enkele kinderen en jongeren en hen op hun gemak te stellen. Tijdig aanwezig zijn of langer blijven hangen bood kansen om samen te lunchen of te avondeten.
- **Voorstelling: 'Waarom zijn we hier vandaag?'** De workshop werd ingeleid. Zo werd bijvoorbeeld een foto van de minister van Jeugd Melissa Depraetere en een afdruk van het vorige JKP 2020-2024 getoond. Kinderen en jongeren werden (nogmaals) geïnformeerd op basis van de informerende brief. Deze brief werd uitgedeeld.
- **Kennismaking** via een namenrondje en een ludieke ijsbreker zoals 'Als je kon toveren, wat zou jij dan toveren voor kinderen en jongeren?' of 'Had je tien miljoen wat zou jij dan doen voor kinderen en jongeren?'. Soms werd hierbij een Mentimeter of Dixit-kaarten gebruikt.

- **Deel 1: 'Zaken die jullie belangrijk vinden.'** Om de kinderen en jongeren te horen over zaken die voor hen van belang zijn binnen de thematiek van de prioriteiten, werd er voor de eerste activiteit gewerkt met **afbeeldingen** die ze ter inspiratie konden bekijken op een of meerdere werktafels. De volgende vragen kwamen steeds terug doorheen de workshop en werden visueel ondersteund (cf. visuele boom):
 - Welke foto's of thema's vind je interessant?
 - Waaraan denk je allemaal bij deze foto's of thema's?
 - Word je blij of boos wanneer je hieraan denkt?

- **Afronding:** een postkaartactiviteit waarbij kinderen en jongeren een boodschap konden richten aan de minister;

- **Uitcheckmoment:** de kinderen en jongeren werden bedankt, geïnformeerd over de terugkoppeling (over hun inbreng en het JKP 2025-2029) en een kort **evaluatie rondje** (bv. wat ze van de workshop vonden of iets anders dat ze nog wilden delen).

Vanuit een **participatieve basishouding** – bouwsteen drie – was het soms nodig om tijdens de interactieve workshop organisatorisch te 'schakelen' naar laagdrempeligere of actievere methodieken en manieren om de mening van kinderen en jongeren te horen en bevragen. **Methodieken werden namelijk beschouwd als een middel** om de kinderen en jongeren te horen, en niet als een doel op zich. Het luisteren naar de verhalen die naar boven kwamen, was het doel.

Stap 5: evalueren en terugkoppelen

Het directe participatieproces werd bijgestuurd en geëvalueerd op basis van **tussentijds overleg en een eindevaluatiegesprek** tussen het departement en KeKi. Ook intern bij het departement is het participatieproces geëvalueerd.

Op het einde van elke interactieve workshop was er een uitcheckmoment en een kort **evaluatie rondje waar kinderen en jongeren vrij waren om te delen wat ze van de workshop vonden** en of er andere zaken waren die ze nog wilden delen. Het expliciet vragen naar constructieve feedback zorgde voor een setting waarin sommige kinderen en jongeren zich **veilig** en zelfzeker genoeg voelden om hun positieve én constructieve feedback mee te geven (de machtsverhouding en sociale wenselijkheid tussen een bezoekende 'externe' en de kinderen en jongeren mag niet onderschat worden!). Dat sommige methodieken soms niet (helemaal) 'werkten' tijdens sommige workshops (of bij sommige kinderen en jongeren) werd steeds meegenomen in

////////////////////////////////////

het **continu doorontwikkelen** van de volgende workshops. De kinderen en jongeren werden niet betrokken in de evaluatie van het *gehele* directe participatieproces. Echter, enkele jongeren gaven tijdens de workshops aan dat ze het belangrijk vinden dat beleidsmakers **vaker op bezoek** komen om specifieke contexten zelf te beleven en om naar hun ervaringen te luisteren. Na afloop van elke workshop werd **informeel bevroegd** bij de partner wat ze van de workshop vond.

De impact of de effecten van ‘het participatieproces’ op de kinderen en jongeren werd niet bevroegd. Wel was op het einde van elke interactieve workshop een evaluatierondje waar kinderen en jongeren vrij waren om te delen wat ze van de workshop vonden. Het wierp wel de vraag op op welke manier de **impact van participatie(processen) op een zinvolle en betekenisvolle manier** in de toekomst kan worden geëvalueerd. Niet enkel voor de betrokken kinderen en jongeren, maar ook voor de partners en andere stakeholders.

Via een **overkoepelend eindrapport** kregen kinderen, jongeren, partners en andere relevante stakeholders een terugkoppeling over wat er tijdens de tien interactieve workshops aan bod kwam en werd besproken. Ook het **finale JKP** werd gedeeld en verspreid.

Daarnaast koppelde het departement via een **kindvriendelijke illustratie** terug over hoe de input van kinderen en jongeren werd opgenomen in (de uitwerking van de transversale prioriteiten van) het JKP. Er is daarbij ook gecommuniceerd over input die niet of maar gedeeltelijk in overweging werd genomen. Dit gebeurde zowel schriftelijk als mondeling op een moment dat het departement nog eens langsging. Op deze manier wou het departement de kinderen en jongeren waarderen voor hun inbreng en hopen ze dat hun vertrouwen in het beleid wordt vergroot.

Het departement zorgde ervoor dat de minister van Jeugd Melissa Depraetere zich rechtstreeks tot de kinderen, jongeren en partners richtte in een **persoonlijke videoboodschap** over hun engagement, hun inbreng en de waarde hiervan voor het nieuwe JKP 2025-2029.

Ten slotte is ook nagedacht op welke manieren **kinderen en jongeren tijdens de uitvoering en valorisatie van het JKP** betrokken zullen worden.

In het directe participatieproces zijn een heleboel zaken naar boven gekomen. Enerzijds door het proces uit te tekenen, vorm te geven én uit te voeren en anderzijds door stil te staan bij verschillende reflectievragen rond evaluatie en terugkoppeling. **In de toekomst** zullen we de ontvangen feedback van kinderen en jongeren en de partners en geleerde lessen meenemen in nieuwe (directe en indirecte) processen van beleidsparticipatie van kinderen en jongeren.

Enkele jongeren gaven aan dat er vaak strenge maatregelen worden genomen zonder ruimte om te praten, wat hun onbegrip en zelfs woede kan aanwakkeren. Kortom, volgens de deelnemers zitten er nog veel fouten in het systeem. De jongeren gaven aan dat dit kan leiden tot gevoelens van 'vast te zitten'.

Bijkomend staat dit volgens de jongeren **in contrast met de fouten die begeleiders** in de instelling (en volwassenen in de samenleving) soms maken. Een jongere gaf het voorbeeld aan daardoor eens tien dagen zonder kindergeld te zitten. Een andere jongere vertelde dat zijn vader ondanks een contactverbod zijn bankrekening had leeggehaald. Er waren ook jongeren die ervaren dat begeleiders soms niet voldoende betrokken of gemotiveerd waren en hen niet serieus namen of 'als werk' zagen.

Een jongere wees ook op de **hulp die de begeleiding** haar bood om haar verdriet en eenzaamheid te overwinnen. Een andere jongere gaf aan dat haar begeleider steeds vroeg hoe het met haar ging en deugd had van die blijk van empathie.

Pesten

Volgens veel jongeren blijft pesten een groot probleem. Ze vinden dat **scholen vaak niet ingrijpen** of niet weten hoe ze dit moeten aanpakken. De jongeren willen meer aandacht voor pestpreventie. Ze vinden het ook belangrijk dat er naast zorg voor de gepeste ook aandacht is voor de (problematiek van de) pester.

"Beste minister, ik ben een student maatschappelijk werk en ik vind het belangrijk dat de jeugd de kans krijgt op een volwaardige ontwikkeling. Het zou geweldig zijn als er overal plekken zouden zijn waar jongeren zich thuis kunnen voelen, zonder angst voor pestgedrag. Ook voor jongeren in armoede moet het vrijetijdsaanbod gratis zijn."

Digitale leefwereld en sociale media (incl. mediawijsheid)

Veel jongeren waren bezorgd over het feit dat veel kinderen en jongeren **veel tijd op hun gsm en sociale media doorbrengen** – soms in de mate van verslaving – en dat sociale media een grote invloed hebben op kinderen en jongeren.

Enkele jongeren wezen op de **positieve aspecten** van sociale media (bv. leuk en ontspannend, gelijkgestemden opzoeken, informatie over hulp). Maar vaak verwezen de jongeren naar **negatieve en bedreigende aspecten** van sociale media: minder buiten spelen en geïsoleerd geraken, 'vieze' content (bv. geweld, doden), gevaarlijke *challenges*, negatieve impact op het zelfbeeld en de mentale gezondheid (bv. anorexia), bron van polarisatie en radicalisering (bv. vertekend beeld van de werkelijkheid, afpersing (bv. *sextortion*) *grooming*, loverboys, enzovoort). Enkele jongeren zeiden dat vooral bij jongeren in kwetsbare

Volgens de jongeren beperkt dit de mogelijkheden voor kinderen en jongeren om buiten te spelen en dwingt het hen om naar digitale schermen te grijpen.

“Beste minister, ik wil dat iedereen tijd heeft om met vrienden te spelen.”

Enkele jongeren gaven aan dat er meer aandacht moet zijn voor **verschillende vormen van onveiligheid**. Enerzijds wezen ze op het onveiligheidsgevoel door het **gebrek aan straatverlichting en politiecontrole**, vooral in kleinere steden en dorpen. Jongeren gaven aan zich onveilig te voelen op straat, zelfs wanneer ze zich niet direct bedreigd voelden, maar simpelweg doordat er weinig toezicht is. Volgens de jongeren moet de straatverlichting worden verbeterd om bepaalde wijken veiliger te maken.

“Beste minister, er is nood aan meer veiligheid in het algemeen en voor vrouwen, en het migratieprobleem moet worden opgelost.”

Anderzijds sneed een jongere het thema aan van **seksueel grensoverschrijdend gedrag op straat en het openbaar vervoer**. Een deelnemer deelde een persoonlijk verhaal over haar zusje die lastiggevallen werd in de bus. Jongeren moeten leren hoe ze hun grenzen kunnen aangeven en zich kunnen verzetten.

Mobiliteit

Heel veel jongeren gaven aan dat **openbaar vervoer steeds duurder wordt terwijl de kwaliteit van de dienstverlening naar omlaag gaat**. De onbetrouwbare dienstverlening en verbindingen maakt het soms moeilijk om op school, het werk of activiteiten te geraken. Een jongere gaf aan dat er meer controle moet zijn op zwartrijders. Een andere jongere gaf aan dat de tegemoetkomingen voor openbaar vervoer niet altijd duidelijk zijn en dat kortingen vaak enkel voor bepaalde leeftijdsgroepen gelden (bv. t.e.m. 25 jaar). Dit zorgt voor verwarring en beperkte toegang.

“Beste minister, zorg voor gratis openbaar vervoer voor jongeren 😊.”

Enkele jongeren gaven aan dat een **rijbewijs halen moeilijk en duur** is. Ze vertelden dat vooral het theoretisch rijexamen moeilijk en zwaar is, zeker voor jongeren die vaak kopzorgen hebben. Enkele jongeren zeiden wel dat er rij scholen zijn die helpen om de drempel te verlagen maar je moet het weten. De jongeren van **Cachet** gaven aan dat de regels voor het behalen van een rijbewijs **niet aansluiten** bij de realiteit van jongeren in de jeugdinstellingen. Volgens de jongeren zouden begeleiders van een instelling jongeren meer moeten aanmoedigen en ‘pushen’ om hun rijbewijs te behalen.

Tot slot gaven enkele jongeren aan dat er meer moet worden ingezet op **verkeersveiligheid**. De **verlichting** is op bepaalde plaatsen slecht, er zijn te weinig **politiecontroles** en de **boetes** voor snelheidsovertredingen zijn te laag. Volgens hen moeten er strengere controles komen op gsm-gebruik in de auto, vooral omdat dit gevaarlijk is voor zwakkere weggebruikers zoals voetgangers, fietsers en motorrijders. Ze vinden dat

Het thema van dak- en thuisloosheid raakt ook de **Romakinderen en -jongeren** diep. Veel van hen uiten de wens om meer hulp en plekken te hebben voor mensen zonder onderdak. De jongeren gaven aan dat het belangrijk is om niet alleen op sociale steun te rekenen maar ook op een **stabiele huisvesting**. Een jongere gaf aan dat die het moeilijk vindt om te zien hoe mensen op straat moeten slapen. Deze jongere voelde zich hierover boos en triestig. Dat gevoel deelden meerdere jongeren.

De jongeren van het **opvangcentrum** gaven aan dat voor jongeren die een verblijfsvergunning krijgen, het vinden van een woning buiten het opvangcentrum een **enorme uitdaging** is. Ze verwezen naar de hoge huurprijzen en het ontbreken van een vast inkomen. Dat maakt het voor deze jongeren vrijwel onmogelijk om een huurwaarborg te betalen. De jongeren gaven bovendien aan dat ze maar twee maanden de tijd krijgen om een nieuwe woning te vinden, wat een enorme druk met zich meebrengt. De jongeren gaven ook aan dat de ondersteuning bij het vinden van een woning **afhangt van de regio en het opvangcentrum waar ze verblijven**. Terwijl sommige opvangcentra een betaalde medewerker hebben die jongeren helpt met het vinden van huisvesting, is dit in andere centra niet het geval. De jongeren gaven aan dat de zoektocht naar een woning afhangt van de beschikbaarheid van een vrijwilliger.

“Beste minister, als iemand geen plek heeft om te wonen, zou ik graag hebben dat Fedasil hen opvang geeft, groetjes.”

Verschillende jongeren van **Cachet** gaven aan dat jongeren in de jeugdinstantie vaak **zorgen, stress en angst** hebben om dakloos te worden. De jongeren getuigden dat er een constante druk is om vanaf hun 18 jaar snel zelfstandig te zijn en een eigen woning te vinden. Ze gaven aan dat ze vaak geen netwerk hebben om hen te ondersteunen in het vinden van een woning. De jongeren vertelden dat de druk om snel een woning te vinden ervoor zorgt dat jongeren vaak genoeg nemen met **minder kwalitatieve huisvesting**, zoals een studio zonder basisvoorzieningen.

“Beste minister, ik zou graag willen leven zonder de vrees om dakloos te worden. Daarnaast mag men jongeren (in/uit instellingen) niet aanraden: “pak maar de gemakkelijkste opleiding die er is, dan ben je er snel van af.”

Onderwijs en werk

Enkele jongeren gaven aan dat de schooldagen **lang en saai** zijn. Ze vinden acht uur per dag op de schoolbanken zitten vermoeiend en vaak niet interessant. Veel van de jongeren waren van mening dat niet alles wat ze op school leren later bruikbaar zal zijn en wensten daarom meer keuzevrijheid in de vakken die ze volgen.

11.3.4 Samenleven in solidariteit

Ontwikkeling en identiteit

'Ontwikkeling en identiteit' kwamen systematisch naar boven binnen de verschillende workshops. Concreet werden voorbeelden aangehaald die betrekking hadden op toegang tot basisrechten en -voorzieningen, vertrekkend vanuit (gedeelde) noden over de doelgroepen heen. Jongeren hebben duidelijke ideeën over hoe ze belemmerd worden in hun ontwikkeling, of in het vormen van een eigen identiteit.

Veel kinderen en jongeren groeien op in (kans)armoede of instabiele thuissituaties, met een **gebrek aan toegang tot basisrechten en -voorzieningen** zoals huisvesting, voeding, zorg, onderwijs, kledij en verzorging en vrije tijd (bv. parken en buitenschoolse activiteiten).

"Beste Melissa, na een fijne workshop, ben ik het eens met de volgende doelstelling: verbeter de toegankelijkheid van basisvoorzieningen zoals huisvesting, zorg en onderwijs. Wij danken u."

Armoede moet structureel worden bestreden op alle beleidsniveaus (Vlaams, federaal, Europees, mondiaal). Dit moet volgens hen verder gaan dan symptoombestrijding en gericht zijn op het bieden van gelijke kansen voor iedereen, ongeacht hun achtergrond.

"Beste minister van Jeugd, een kind zonder thuis. Een toekomst zonder kansen. Een naam zonder waarde. Een stem zonder gehoor. Dakloosheid en armoede breken kinderen af maar ook de onzichtbare muren van discriminatie houden hen vast. Hoe bouwen we een samenleving waarin elk kind telt? U hebt de macht om te kiezen! Beleid dat beschermt, kansen die tellen. Niet morgen, vandaag."

Er is **nood aan veilige thuishavens** en plekken waar kinderen en jongeren kunnen opgroeien en zich ontwikkelen. Dat betekent volgens hen dat de overheid meer moet investeren in betaalbaar vastgoed, sociale huisvesting en sociale woningen. Maar ook dat kinderen en jongeren toegang hebben tot betaalbare vrijetijdsactiviteiten en kansen krijgen om te studeren. Een jongere gaf daarbij aan dat het ook belangrijk is dat kinderen en jongeren iemand hebben om mee te praten, naast hun ouders. De jongere wees erop dat het soms moeilijk is nieuwe vrienden te maken en je aan te sluiten bij bestaande vriendengroepen.

"Beste minister, er is nood aan meer kansen voor jongeren! Groetjes."

Er werd benadrukt dat **iedereen liefde en respect** zou moeten krijgen. Volgens de jongeren bieden onder andere online games, buurtinitiatieven, het jeugdwerk, het Overkop-huis of andere vertrouwenspersonen kansen op **ontmoeting en verbinding**. Daarnaast benadrukte een jongere dat **iedereen liefde en respect** zou moeten krijgen.

“Beste minister, denk aan je eigen jeugd en de jeugd die nog komt! We zijn allemaal jong geweest en dit moet de mooie en zorgeloze tijd van ons leven zijn. Alles gaat al veel te snel.”

Thema's als **diversiteit en discriminatie** waren veelbesproken tijdens de workshops. Het zijn zaken die leven, waarmee alle doelgroepen (veelvuldig) te maken krijgen. Ze hadden er dan ook heel wat over te vertellen, aan de hand van concrete voorbeelden, maar ook suggesties.

Verschillende jongeren waren van mening dat er **op school en in het onderwijs** te weinig bewustzijn is rond discriminatie en racisme en een gebrek aan kennis over hoe ze moeten omgaan met diversiteit. Volgens hen weerspiegelen leerkrachten vaak niet de diversiteit van de samenleving (bv. leerkrachten met roots in migratie).

Volgens de jongeren zou meer aandacht voor diversiteit op school ervoor zorgen dat leerkrachten beter in staat zijn om leerlingen te begrijpen. De jongeren gaven ook aan dat diversiteit meer aan bod moet komen in de klas. Het is volgens hen belangrijk dat kinderen en jongeren leren over verschillende **identiteiten** en vormen van diversiteit. Dat kan er volgens hen toe leiden dat sommige kinderen en jongeren zich meer erkend voelen. Er werd aangegeven dat scholen te weinig aandacht hebben voor **seksuele en relationele opvoeding**: grenzen aangeven, 'nee' durven zeggen en het zich goed voelen in je lichaam. De suggestie werd gegeven om dit vakoverschrijdend aan te pakken. Volgens enkele jongeren staat 'diversiteit' als woord niet meer in de eindtermen.

Beste minister, steek meer geld in het onderwijs en in meer leerkrachten en zorgleerkrachten om jongeren te helpen.”

Een van de jongeren gaf aan dat er in het onderwijs **meer moet worden geluisterd naar wat kinderen en jongeren nodig hebben**, vooral als het gaat om kinderen met een handicap. Deze jongere verwees bijvoorbeeld naar het plaatsen van kinderen met een handicap in aparte scholen, ook al zouden ze in het reguliere onderwijs kunnen blijven. Deze jongere gaf aan dat dit vaak gebeurt op basis van stereotypen die er over deze kinderen bestaan.

Er werd gewezen op het gebrek aan respect voor kinderen en jongeren met bepaalde **identiteitskenmerken**. Sommige jongeren gaven zelfs aan zich daardoor niet gehoord of vertegenwoordigd te voelen.

Een jongere gaf aan dat mensen en kinderen met een (meervoudige) handicap vaak niet als divers worden gepresenteerd. Volgens deze jongere is er een gebrek aan diverse **representatie** van kinderen en jongeren met een handicap. Bijvoorbeeld, een kind met het syndroom van Down wordt vaak enkel gezien als een kind met dat syndroom. Dit is volgens de jongere een eng en vertekend beeld en er is een nood om daar vaker zonder taboes in gesprek over te gaan. Daarnaast gaven enkele jongeren aan dat de **aandacht en**

////////////////////////////////////

begeleiding voor kinderen en jongeren met een handicap ondermaats blijft. Ze gaven aan dat er nood is aan meer beroepskrachten én aandacht voor diversiteit in de ondersteuning.

Jongeren geven aan dat scholen vaak nog **redelijk 'binair' opgedeeld** zijn en onderwijspersoneel hier weinig kennis over heeft. De indeling van bijvoorbeeld sportlessen, activiteiten zoals 'vaderdag' en 'moederdag' en de werkboeken zijn vaak nog binair en gendernormatief. Dit benadrukt volgens hen de heersende normen binnen de scholen en de schoolcultuur.

"Beste minister, scholen en jeugdbewegingen (hobby) moeten minder binair zijn! Zorg voor een minder binair en normatief onderwijs en zorg voor seksuele opvoeding."

Discriminatie op de arbeidsmarkt en woningmarkt werd als een probleem benoemd. Zo pleitte een van de jongeren voor anonimiteit bij sollicitaties en huurwoningen, zodat mensen niet op basis van dergelijke factoren kunnen worden gediscrimineerd.

Jongeren gaven aan dat de jeugdbeweging en de sportvereniging nog steeds te weinig zijn afgestemd op de **diversiteit** in de samenleving.

"Beste minister, het beleid moet dringend veranderen. Geef meer steun aan jeugdwerkorganisaties. Investeer in diversiteit en inclusie. Luister naar jongeren."

Er werd verwezen naar het hoofddoekenverbod en dat sommige jongeren hierdoor geen vrije schoolkeuze hebben en kansen ontlopen. Jongeren voelen zich hierdoor niet erkend. Een jongere vond het hoofddoekenverbod geen neutrale maatregel maar een teken van uitsluiting. Een van de jongeren verwees naar 'microagressie' door sommige leerkrachten. Nog een andere jongere gaf het voorbeeld van een leerling met Marokkaanse roots die van zijn leerkracht moest pompen. De leerkracht maakte daarbij een ongepast "grapje" over zijn gevangeniservaring, wat als een onterecht vooroordeel aanvoelde.

"Beste minister, het is in Vlaanderen een steeds groter wordend probleem dat mensen in de praktijk worden ingeperkt op hun vrijheden. Met name de vrije meningsuiting bij migranten en anderstaligen, en de vrije beleving van godsdienst. Ik ben zelf een studente die haar hoofddoek moet opgeven om in haar eigen land te studeren. Dat is jammer."

Integratie en inburgering: het opvangcentrum

Kinderen en jongeren die wonen en opgroeien in de **opvang voor niet-begeleide vluchtelingen** hebben te maken met een specifieke situatie. Jongeren gaven het gebrek aan **privacy** en rust aan. Bijvoorbeeld, jongeren moeten hun kamer delen met anderen, wat hen geen rust en persoonlijke ruimte biedt.

“Beste minister, gelieve meer tijd en geld te investeren in plekken waar mensen terecht kunnen en zichzelf kunnen zijn.”

Er is volgens een jongere een probleem met de zichtbaarheid van dergelijke organisaties. Deze jongere was van mening dat veel lgbti+/queer kinderen en jongeren vaak niet weten waar de organisaties die zich tot hen richten zich bevinden en dat deze organisaties te weinig middelen hebben om zelf outreachend te werken.

“Dag Melissa, hecht meer belang aan de queergemeenschap. Fysieke ruimtes, mogelijkheden tot community building. Queer mensen van kleur een plaats geven. Luisteren, in dialoog gaan. Belang hechten aan de noden en niet wegstijven.”

De jongeren in de **opvang voor niet-begeleide vluchtelingen** wezen op de beperkte ruimte voor **vrije tijd en ontspanning** binnen en buiten het opvangcentrum. Volgens de jongeren zijn er te weinig georganiseerde activiteiten *binnen* het opvangcentrum zoals sport (bv. voetbal, volleybal of cricket). Bovendien vinden ze dat de voorzieningen in het opvangcentrum minimaal zijn. Daarnaast gaven de jongeren aan dat ze ook *buiten* het opvangcentrum weinig mogelijkheden hebben om hun vrije tijd door te brengen. Tot slot wezen ze op het beperkte animatiebudget voor minderjarigen bij Fedasil, dat moet worden verdeeld tussen groepsactiviteiten en individuele wensen. Enkele meerderjarige jongeren wezen op het beperkte eigen budget voor vrije tijd en drempels om lid te worden van een sportclub (wachtlijsten, inschrijvingsdrempels, onzekerheid over hun verblijfsstatus).

Departement Cultuur, Jeugd en Media
Simon Bolivarlaan 17
1000 Brussel
www.vlaanderen.be/cjm